

NTNU
Norges teknisk-naturvitenskapelige
universitet
Fakultet for samfunnsvitenskap og
teknologiledelse
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Masteroppgave

Dzenana Besic

Forskjeller i regjeringens og opposisjonspartienes prioriteringer på statsbudsjettene etter innføringen av handlingsregelen

Masteroppgave i statsvitenskap

Trondheim, våren 2011

Forord

Først og fremst vil jeg takke min veileder Ole Bjørn Røste for gode råd og konstruktive tilbakemeldinger under arbeidet med masteroppgaven. Du har vært til svært god hjelp både under skriveprosessen, men også under utformingen av problemstillingen.

Arbeidet med denne oppgaven har vært lærerikt, spennende og ikke minst utfordrende. Jeg har fått god kjennskap til litteraturen om handlingsregelen og blitt godt kjent med finansinnstillingene.

En stor takk rettes til mamma og pappa som har støttet meg gjennom hele studietiden. Jeg vil også takke Tor-Øyvind Lehmann som minnet meg på ”tenk løsninger, ikke problemer” og for gjennomlesning av oppgaven. Takk til Andreas Bruvik Westberg for konstruktive innspill på oppgaven og alle lufteturene. Sist, men ikke minst vil jeg takke *rekka* på lesesal 9453 for hyggelige lange dager og god stemning på salen.

Dzenana Besic

Trondheim juni 2011

Innhold

1.0 Innledning.....	1
1.1 Oppgavens struktur.....	2
2.0 Handlingsregelen.....	3
2.1 Hva skal prioriteres?.....	4
2.2 Debatten rundt oljepengene	5
2.3 Politiske partiers holdninger til handlingsregelen	9
2.4 Demografiske utfordringer	10
3.0 Teori	13
4.0 Data	15
4.1 Metode	17
5.0 Politiske forskjeller i prioriteringer	19
5.1 Bondevik II-regjeringen og Aps prioriteringer i budsjettene	21
5.1.1 Bevilgninger på <i>Samferdsel</i>	22
5.1.2 Bevilgninger på <i>Kirke, utdanning og forskning</i>	23
5.1.3 Bevilgninger på <i>Næring</i>	24
5.1.4 Bevilgninger på <i>Familie og forbruk</i>	26
5.1.5 Bevilgninger på <i>Rammetilskudd til kommunene</i>	27
5.2 Stoltenberg II-regjeringen, Høyre og FrPs prioriteringer i budsjettene.....	28
5.2.1 Bevilgninger på <i>Samferdsel</i>	28
5.2.2 Bevilgninger på <i>Kirke, utdanning og forskning</i>	30
5.2.3 Bevilgninger på <i>Næring</i>	33
5.2.4 Bevilgninger på <i>Familie og forbruk</i>	35
5.2.5 Bevilgninger på <i>Rammetilskudd til kommunene</i>	36
5.3 Stoltenberg III-regjeringen, Høyre og FrPs prioriteringer i budsjettene og sammenligning med Bondevik II- og Stoltenberg II-regjeringen.	37
5.3.1 Bevilgninger på <i>Samferdsel</i>	38

5.3.2 Bevilgninger på <i>Kirke, utdanning og forskning</i>	40
5.3.3 Bevilgninger på <i>Næring</i>	42
5.3.4 Bevilgninger på <i>Familie og forbruk</i>	44
5.3.5 Bevilgninger på <i>Rammetilskudd til kommunene</i>	45
6.0 Troverdighet i finanspolitikken	47
7.0 Avslutning	48
8.0 Litteraturliste	51
9.0 Vedlegg	55

1.0 Innledning

Debatten om hva oljepengene brukes til har blitt aktuell i det siste. SSB (2010:5) skrev i Økonomisk analyse 1/2010 at ”prioritering av tiltak som fremmer vekstevne over lengre tid kan ha kommet noe i bakgrunnen”. Bakgrunnen for debatten er at det i 2001 ble lagt frem en handlingsregel for bruken av oljeinntektene. Handlingsregelen går ut på at forventet realavkastning av oljefondet er grunnlaget for innfasingen av oljeinntektene.

Handlingsrommet som gis av bruken av oljeinntektene skal brukes til å styrke vekstevnen i økonomien i Norge (St.meld.nr.29 (2000-2001)). Da handlingsregelen ble vedtatt var flertallet på Stortinget enige om denne ”regelen”. Problemstillingen for oppgaven er *Hvilke forskjeller er det i prioriteringene på statsbudsjettene til regjeringene og opposisjonspartiene?*

Ved å ta utgangspunkt i de årlige Finansinnstillingene (B.innst.S.I)¹ fra 2002 til 2011, der det er samlet bevilgninger på statsbudsjettet etter rammeområder vil jeg sammenligne regjeringene med opposisjonspartier gjennom Bondevik II, Stoltenberg II og Stoltenberg III² periodene. Under Bondevik II-regjeringen er det Ap som kommer til å bli brukt som opposisjonsparti. Under Stoltenberg II- og Stoltenberg III-regjeringen er det Høyre og FrP som kommer til å bli brukt som opposisjonspartier. Partiene er valgt ut på bakgrunn av deres størrelse. I (B.innst.S.I) er bevilgningene ført i Mrd. Kroner, men siden regjeringen og opposisjonspartiene ikke alltid bruker like mye oljepenger, noe som gjør at de da får forskjellig størrelser på sine totale budsjett, har jeg regnet om rammeområdene til prosent. Dette er nødvendig for å kunne sammenligne regjeringen og opposisjonspartiene med hverandre.

Oppgaven er avgrenset til å fokusere på rammeområdene *Samferdsel, Kirke, utdanning og forskning, Næring, Familie og forbruk og Rammetilskudd til kommunene* under hver av stortingsperiodene. De tre første rammeområdene er valgt ut med bakgrunn i at da handlingsregelen ble vedtatt ble det sagt at handlingsrommet som gis av økt oljepengebruk skal brukes til vekstfremmede tiltak som kan være fokus på kunnskap gjennom forskning og utvikling og satsing på infrastruktur (St.meld.nr.29 (2000-2001):11). Rammeområde *Familie og forbruk* er valgt ut fordi barnehagene hører til under dette rammeområde og fordi det har vært stor satsning på full barnehagedekning. *Rammetilskudd til kommunene* har jeg tatt med fordi en del av bevilgningene til skole ligger under dette rammeområde. Målet med oppgaven

¹ Budsjett-innst.S.I skiftet navn i 2010 til Innst.2 S.

² Regjeringen for stortingsperioden fra 2009 og utover vil i oppgaven bli kalt for Stoltenberg III-regjeringen. Dette er ikke et formelt navn denne regjeringen har, men for å skille mellom forrige stortingsperiode og stortingsperioden vi er inne i nå velger jeg å kalle dagens regjering for Stoltenberg III-regjeringen.

er å se på hvilke forskjeller det er på bevilningene til de utvalgte rammeområdene for regjeringene og opposisjonspartiene. Dette vil bli gjort ved å gjennom hver stortingsperiode sammenligne regjeringen med opposisjonspartiene for å se på forskjellen i bevilningene på rammeområdene.

NHO (2010) har gjennom egne beregninger tallfestet områder som prioriteres etter at bruken av oljeinntektene økte med 100 milliarder i perioden 2005-2010. Deres konklusjon er at det bare er en liten del av pengene som brukes til vekstfremmede tiltak. Høyre, KrF og Venstre argumenterte for i (Innst.350 (2009-2010)) at investeringer i kunnskap, infrastruktur og konkurransefremmede tiltak har blitt nedprioritert. Erna Solberg og Jens Stoltenberg hadde i februar 2011 i Dagens Næringsliv en debatt om hva pengene skal brukes til. Siden flere av partiene kritiserer hverandre for hvordan de prioriterer er det interessant å se på opposisjonspartienes prioriteringer i forhold til regjeringen for å se om det er noen forskjeller.

1.1 Oppgavens struktur

Kapittel 2 starter med en gjennomgang av handlingsregelen. I kapittel 2.1 vil jeg gå gjennom hva som ifølge handlingsregelen skal prioriteres, mens kapittel 2.2 handler om debatten rundt oljepengene. Kapittel 2.3 handler om partienes holdninger til handlingsregelen og i kapittel 2.4 vil de demografiske utfordringene bli drøftet. I kapittel 3 blir teorien gjennomgått. I kapittel 4 vil data og metode bli gjennomgått. I kapittel 5 vil all dataen bli lagt frem og diskutert. Kapittelet er delt opp etter stortingsperioder. Kapittel 5.0 blir brukt til å forklare størrelsen på budsjettene til regjeringen og opposisjonspartiene. Kapittel 5 er delt opp etter Stortingsperioder og rammeområder og under hver av stortingsperiodene er det fem rammeområder som vil bli diskutert. Kapittel 6 handler om troverdighet i finanspolitikken og kapittel 7 er avslutning der oppgavens hovedfunn vil bli presentert.

2.0 Handlingsregelen

I 2000 startet debatten rundt bruken av oljepengene. Oljeprisen var kommet opp på tre ganger så høyt som tidligere og statsbudsjettet fra 2000 hadde forventede inntekter på ca 100 milliarder enn tidligere antatt (Olsen & Skjæveland 2002:69-70). Det dukket opp kritikk fra fagpersoner mot analysene i Nasjonalbudsjettet fordi det fremstod som om oljeinntektene aldri skulle brukes. Ifølge (Olsen og Skjæveland 2002:70) er det to punkter i analysen av budsjettpolitikken. Det ene er kortsiktig og fokuserer på stabilisering av konjunktorene. Det andre er langsiktig og har et fokus på at oljeinntektene kommer til å avta mens pensjonsutgiftene kommer til å øke. På bakgrunn av signalene om at oljefondets inntekter vil øke mente regjeringen i 2000 at det var behov for en langsiktig strategi for bruk av oljeinntektene. Mellom 1998-2000 hadde den norske økonomien vært inne i en høykonjunktur. Siden utgiftene til pensjon, pleie og omsorg vil øke kraftig med årene og petroleumsinntektene vil avta mente regjeringen at det var nødvendig med en langsiktig strategi for bruken av oljepengene (St.meld.nr 29 (2000-2001):2).

Det som er viktig for den økonomiske politikken i Norge er en stabil økonomisk utvikling, den må være bærekraftig over tid og den må bidra til en effektiv utnyttelse av ressursene i privat og offentlig sektor. Grunnen til disse punktene er at det ikke skal være nødvendig med politikkomlegginger om noen år som kan svekke grunnlaget for velferdsstaten. Det er nødvendig at vi unngår sterke konjunkturslag (St.meld.nr 29 (2000-2001):3).

I (St.meld.nr.29 (2000-2001):7) argumenteres det for at et var flere punkter som var sentrale i spørsmålet om hvordan oljeinntektene skal fases inn. Det første punktet var at jevn utvikling i det offentlige tjenestetilbudet måtte ivaretas. For at dette skal være gjennomførbart må regjeringen holde tilbake bruken av oljeinntektene de nærmeste to tiårene. Det man klarer å spare kan da brukes på de fremtidlige utgiftene. Hensyn nr to gikk ut på at det skulle oppnås en stabil utvikling over tid. Dette skulle gjøres ved å utføre jevn innfasing av oljepengene over tid. Hensyn nr tre gikk ut på at på grunn av konkurranseutsatt sektor som Norge har er det viktig å unngå store forandringer i økonomien. Målet er derfor å få en langsiktig og balansert utvikling i norsk økonomi. Hensyn nr fire er at det er nødvendig å være forsiktige med oljepengene pga usikkerheten i fremtidlige inntekter. Det siste punktet er at den økonomiske politikken ikke bør baseres på økning av skatter og avgifter (St.meld.nr 29 (2000-2001):7). Ut fra vurderingene som regjeringen gjorde seg må oljepengebruken baseres på at den økonomiske politikken skal gi en generasjonsbalanse, det offentlige tjenestetilbudet må

kunne opprettholdes på lang sikt og til sist må konkurranseutsatt sektor ha et omfang som gjør at vi kan ha balanse i utenriksøkonomien over tid. Politikk som er basert på å bruke forventet realavkastning av Petroleumsfondet sikrer at realverdien av fondet ikke reduseres (St.meld.nr 29 (2000-2001):8).

Etter en vurdering i regjeringen ble følgende retningslinjer laget;

- ”Det må legges stor vekt på å jevne ut svingningene i økonomien for å sikre god kapasitetsutnyttelse og lav arbeidsledighet.
- Petroleumsinntektene fases gradvis inn i økonomien. Det legges til grunn en innfasing om lag i takt med forventet realavkastning av Petroleumsfondet”. (St.meld.nr.29 (2000-2001):8).

Dersom det blir høy aktivitet i økonomien burde budsjettpolitikken holdes tilbake, men dersom det blir konjunkturtilbakeslag kan det være behov for større bruk av oljeinntektene. Retningslinjene for budsjettpolitikken tar derfor utgangspunkt i en normalkonjunktur. Den forventede realavkastningen er lagt til 4 prosent. Beregningene tar også hensyn til store endringer i fondskapitalen eller i det strukturelle oljekorrigerede budsjettunderskuddet fra år til år. Dersom det er store endringer må bruken fordeles over flere år, anslaget er da basert på størrelsen av realavkastningen av petroleumsfondet over tid (St.meld.nr.29 (2000-2001):9). Som vi ser så er målet med handlingsregelen at den på kort sikt skjermer statsbudsjettet og fastlandsøkonomien fra svingninger i oljeprisen. På lang sikt er målet at handlingsregelen skal holde statens utgifter innenfor rammene skatte og formueinntekter setter (B.innst.S.I (2008-2009):10).

2.1 Hva skal prioriteres?

I (St.meld.nr.29 (2000-2001):10) argumenteres at oljepengene ikke kan brukes til hva som helst. Det argumenteres for at det er vekstevnen i fastlandsøkonomien som bestemmer velferdsutviklingen i Norge.”Regjeringen legger derfor vesentlig vekt på at handlingsrommet som økt bruk av oljeinntektene gir, skal brukes på en måte som også vil styrke vekstevnen i norsk økonomi” (St.meld.nr.29 (2000-2001):11). Ifølge regjeringen kan lavere skatter og avgifter styrke næringslivets konkurranseevner som vil føre til bedre arbeidsvilkår. Andre tiltak som nevnes for å bidra til å styrke vekstevnen i den norske økonomien er å satse på bedre infrastruktur og satsning på kunnskap gjennom forskning og utvikling. Regjeringen

argumenterer også for i samme stortingsmelding at høyere arbeidstilbud og styrket vekstevne vil gi grunnlaget for de offentlige velferdsordningene.

2.2 Debatten rundt oljepengene

Når det kommer til debatten rundt oljepengene kan vi si at det er to områder det diskuteres rundt. Det ene er hvor mye oljepenger som skal brukes, det andre er hva oljepengene skal brukes til.

Det er ti år siden handlingsregelen ble innført. Finanskrisen rammet Norge i likhet med andre land, men allikevel kunne Norge føre en finanspolitikk som var ekspansiv, selv om staten fikk lave løpende inntekter pga fallet i oljeprisen. Mange land ble tvunget til å foreta en rask finanspolitisk tilstramming i 2011, noe Norge slapp på grunn av Pensjonsfondet (SSB 2011:4). Norge kommer godt ut i krisetider fordi landet på grunn av handlingsregelen kan bruke mer penger når det er dårlige tider.

SSB (2010:4) argumenterer for at det er to grunner som bør drøftes når vi skal se på om handlingsregelen fortsatt skal baseres på den forventede realavkastningen på 4 prosent, eller om denne 4 prosenten bør justeres ned. Dersom vi ser på historien ser vi at fondet ikke har klart å oppnå en realavkastning på 4 prosent. Men dette argumentet holder ikke for seg selv. Grunnen til dette er at vi må vurdere avkastningen til fondet i et lengre tidsperspektiv enn de 15 år som fondet har eksistert. Realavkastningen kan fremover bli lavere enn det den har vært til nå. Dette på grunn av lavere vekst i verdensøkonomien.

Et annet argument SSB (2010:4) kommer med for å bruke lavere uttak fra fondet de nærmeste årene er at bruken av oljeinntektene ble trappet opp i en høy fart fra år 2000, samtidig etter de ti neste årene kommer pensjonsutgifter til å øke grunnet eldrebølgen. Ifølge handlingsregelen skal oljepengebruken øke. Videre argumenterer SSB (2010:4) for at dersom oljepengebruken holdes konstant i realverdi de ti neste årene, kan det bli mulighet for å bruke 20 milliarder 2011-kroner mer hvert år etterpå. Disse pengene kan dekke noen av utfordringene som eldrebølgen tar med seg, og på den måten kan behovet på økt skatt og økte egenandeler begrenses etter 2020. Modifisering av handlingsregelen vil kunne gi en bedre innfasing av oljepengene. SSB (2010) argumenterer også for at deres prognoser bekrefter at oljepengebruken de nærmeste årene ligger rundt det handlingsregelen sier. Videre viser SSB (2010) til at oljens betydning kan overdrives. Ifølge SSB (2010) er det verdiskapingen gjennom arbeid som kommer til å være hovedgrunnlaget for velferden.

Røste (2008:255) argumenterer for at dersom hensynet til fremtidlige generasjoner er det eneste vi skal ta hensyn til kan dagens pengebruk virke beskjedent. Men det forutsetter da at det blir sett bort fra hvor mye økonomien vår tåler og det forutsetter også at oljepengene ikke knyttes til poster som pensjon. Videre argumenterer han for at handlingsregelen er en finansiell realavkastning og at det bare er hensynet til pengene i Statens Pensjonsfond Utland (SPU) og ikke det som er i havbunnen som har blitt tatt hensyn til. Det er vanskelig å prissette ressursene som ikke er i SPU. Grunnen til dette er fordi vi ikke vet hva verdien av reservene er fordi vi aldri vet om det oppstår noe som gjør at vi ikke får opp oljen innen riktig tid. Det er også usikkerheten rundt oljeprisen og den teknologiske utvikling som spiller med. Men mest sannsynlig vil dette bidra til økt verdi fremfor redusert verdi (Røste 2008:256).

Den andre siden av debatten går mer på hva som skal prioriteres å bruke oljepengene på siden det finnes retningslinjer om hva oljepengene skal brukes til. NHO har i flere år sagt ifra om at Handlingsregelen har klare prinsipper om hvilke områder som skal prioriteres i statsbudsjettene og de argumenterer for at det er positivt at også Statistisk sentralbyrå nå legger vekt på hva oljeinntektene skal brukes til. Gjennom egne beregninger har NHO (2010) tallfestet prioriteringsområder etter at bruken av petroleumsinntektene har økt med 100 milliarder i perioden 2005-2010.

”Regjeringen har de siste årene gjennomført standardøkninger og økte utgifter på et bredt sett av områder. I tillegg har budsjettpolitikken det siste året vært særlig innrettet mot å motvirke virkningene av finanskrisen. Prioritering av tiltak som fremmer vekstevnen på lengre sikt kan derimot synes å ha kommet noe i bakgrunnen” (SSB 2010:5).

Det som er utgangspunktet for NHOs beregninger er at de ser på hva som hadde vært en budsjettøytral utvikling for noen programposter dersom petroleumsinntektene ikke ble tatt i bruk. De antar at dersom det er merbruk må dette dekkes gjennom bruk av petroleumsinntektene. Året 2005 er utgangspunktet for beregningene til NHO og alle deres tall er nominelle. Tallene er relative år for år og derfor har det ikke noe å si at de er nominelle argumenterer NHO (2010:30) for. Videre viser de til at det året Stoltenberg II tok over var budsjettet på over 600 milliarder. 50 av disse var det NHO kaller strukturell bruk av oljeinntektene, resten er inntekter utenom petroleum. De argumenterer også for at dersom man regner på samme måte har inntektene utenom oljeinntekter økt med 25 prosent frem til 2010. Dersom vi ikke hadde hatt de økte oljeinntektene ville dette vært handlingsrommet. Både inntektene av petroleum og bruken av dem har økt. Økningen er på ca 100 milliarder i

denne perioden. Dette betyr at ifølge vedtaket i Stortinget i 2001 skulle en stor del av disse 100 milliardene brukes til vekstfremmede tiltak (NHO 2010:30). Konklusjonen deres er at når de ser på mersatsingen i perioden 2006-2010 ser man at samleposten for utdanning, forskning og samferdsel er lite prioritert. For denne perioden er det bare 3 prosent som er prioritert til disse postene. Mersatsing på rammeoverføring til kommunene utgjør en stor del av petroleumspengebruken. Kommunene satser selv på ca 30-40 prosent av rammeoverføringen på transport og utdanning. Dette bidrar til at den samlede veksten på skole og utdanning bedres med 7-9 prosent. Når kommuneforvaltningen tas med i beregningen blir det litt annerledes, men allikevel er konklusjonen at det bare er en marginal del av den økte petroleumspengebruken som er prioritert på områdene som handlingsregelen tilsier (NHO 2010:31). Det er statsregnskapene NHO har brukt når de har regnet ut dette. Ideen til min egen oppgave er også inspirert av deres analyse, men jeg har heller valgt å se på hele statsbudsjettet og utvalgte rammeområder for å kunne si noe om hvilke forskjeller det er i prioriteringer på budsjettene til regjeringene og opposisjonspartiene.

Hersoug, daværende utredningsdirektør i NHO var i 2006 ute med en artikkel, ”Handlingsregelen - trenger vi krittstreken?” Han argumenterer for at myndighetene ikke lenger har den samme forståelsen av handlingsregelen som i 2001. Videre argumenterer Hersoug (2006:41) for at det er noen som viser til at vi kan bruke mer oljepenger, men bare på investeringer i infrastruktur og kompetanse for da øker landets produksjonskapasitet. Han hevder at produktivitetsveksten kan komme senere, f. eks i forbindelse med investeringer og større bevilgninger til skole. Det er mange problemer med å foreta en korrekt analyse av hva det er lønnsomt å investere i. Det er vanskelig å anslå produktivitetsveksten gjennom investeringer i kompetanse. Videre argumenterer han for at det antas å være positivt å investere i mer forskning og flere realfagstudenter, men at dette ikke gjelder alle fagområdene. Økningen i landets produktive evne når det gjelder utdannings- og forskning sektoren kommer mye senere enn ressursbruken. Han argumenterer for at det er viktig å være klar over om handlingsregelen overstiges og at innvesteringene bør prioriteres på områder som er lønnsomme over tid (Hersoug 2006:41-42).”Men så lenge vi ikke har et godt nok analyseapparat til å vurdere effektene av investeringer på landets produktive evne, er det vanskelig å se at vi bør gi slipp på handlingsregelen” (Hersoug 2006:42).

I innstilling 350S 2009-2010 argumenterer medlemmer fra Høyre, KRF og Venstre for at utgiftsveksten må reduseres slik at det blir mer rom for investeringer i kunnskap og infrastruktur. Også medlemmene fra disse partiene viser til at da handlingsregelen ble vedtatt i

2001 var det klare føringer på hvordan oljepengene skulle brukes. Medlemmene argumenterer for at investeringer i kunnskap, infrastruktur og gode rammebetingelser er nedprioritert og at de har blitt tilført en stadig mindre andel av det økte handlingsrommet under Stoltenberg II-regjeringen. Medlemmene fra Høyre, KRF og Venstre holder fast på at det økte handlingsrommet som oljeinntektene gir må prioriteres til investering i forskning og kunnskap, infrastruktur og konkurransefremmede tiltak for å styrke den langsiktige vekstevnen i norsk økonomi. I tillegg mener de at miljø investeringer som kan bidra til en bærekraftig utvikling også må prioriteres. De argumenterer også for at det må etableres et rapporteringssystem i de årlige budsjettene som viser hvordan veksten i oljepengene disponeres (Innst.350 (2009-2010):45-46).

I februar 2011 pågikk debatten om hva pengene skal brukes til mellom Erna Solberg og Jens Stoltenberg. I Dagens Næringsliv argumenterte Erna Solberg (18.02.2011) for at statsminister Jens Stoltenberg er upresis i sin beskrivelse av landets økonomi. Hun argumenterte blant annet for at statsministeren har skiftet mening til at det ikke er forskjell på hva pengene brukes til. Videre hevdet hun for at å investere i kunnskap, forskning og utvikling, samferdsel og vekstfremmede skatteletter gir mer økonomisk vekst enn andre investeringer, og derfor må dette prioriteres. At Solberg sier at det er akkurat de områdene som bør prioriteres kan tyde på at det er handlingsregelen hun ønsker å legge til grunn. I Dagens Næringsliv svarte Jens Stoltenberg (21.02.2011) at argumentet om at han har skiftet mening om at det ikke har noe å si hva pengene skal brukes til ikke stemmer. Han argumenterer for at det som ble nevnt i 2001 bør ses på som eksempel og ikke som tiltak for økt økonomisk vekst. Han argumenterer også for at regjeringen de siste årene har satsset sterkt på kunnskap og infrastruktur samtidig som forskning også har vært et høyt prioritert området. Han viser til at satsingen er i tråd med OECD sine anbefalinger for å fremme vekst og at regjeringens satsing på skole og økt fullføring av videregående opplæring er viktige bidrag til verdiskaping i fremtiden.

Statsminister Jens Stoltenberg konkluderte innlegget med at sammenlignet med andre land har utviklingen i norsk økonomi vært svært god. "Veksten har vært høy, sysselsettingen har økt kraftig og ledigheten har holdt seg mye lavere enn i andre land[...]Det tyder på at de valgene vi har gjort, har vært gode"(Stoltenberg 21.02.2011).

FrPs stortingsrepresentant Christian Tybring-Gjedde (25.02.2011) viser til at Høyre argumenterer for at regjeringen bare bruker 1 av 10 oljekroner i tråd med handlingsregelen, mens han argumenterer for at Høyres og regjeringens prioriteringer er ganske like med tanke på at Høyres forslag til statsbudsjettet bare gir 1,50 av 10 kroner til det handlingsregelen

tilsier. Bondevik II-regjeringen brukte 9 av 10 oljekroner på tiltak som ifølge handlingsregelen skal prioriteres, men ifølge Tybring-Gjedde kan ikke dette sammenlignes med de høye tallene fra 2011. Han argumenterer for at det som er relevant er hvordan Høyre og regjeringen prioriterer samme budsjettår. Tybring-Gjedde argumenterer for at regjeringen og Høyre prioriterer nok så likt. Videre sier han at handlingsregelen bør kunne skille mellom løpende utgifter og investeringer. FrP ønsker derfor en ny handlingsregel som forteller mer om den øvrige grensen for offentlig forbruk. Tybring-Gjedde argumenterer også for at de prioriterer fire ganger så mye på tiltak som imøtekommer handlingsregelens intensjoner. Deres totale pengebruk er høyere, men han sier at det er fordi de prioriterer i infrastruktur, kunnskap og vekstfremmede skatteletter langt mer enn andre partier. I resten av oppgaven er fokuset på debatten om hva pengene brukes til i forhold til intensjonene handlingsregelen har.

2.3 Politiske partiers holdninger til handlingsregelen

I dette kapittelet vil jeg i korte trekk legge frem partienes holdninger til handlingsregelen for å senere i oppgaven kunne få en bedre forståelse av deres prioriteringer på de utvalgte rammeområdene.

Da handlingsregelen ble vedtatt var alle bortsett fra FrP og SV enige om at det på lang sikt er vekstevnen i fastlandsøkonomien som bestemmer hvordan velferdsutviklinger i Norge kommer til å gå. Verdiskapingen i fastlands-Norge vil være høyere uansett hvor høye petroleumprisene er (Innst.S.nr.229 (2000-2001):6). FrP argumenterer for i (Innst.S.nr.229 (2000-2001):8) at siden den økonomiske politikken må sikres på lang sikt må det passes på hvordan oljepengene brukes. De ønsker å legge oljerenten, og ikke permanentinntekten som mål på hvor mye oljepenger som kan brukes. Videre argumenterer FrP for at det er økt verdiskaping som over lengre tid fører til ansvarlighet i finanspolitikken. For å få til vekst i verdiskaping må det ifølge FrP investeres penger i forskjellige formuer som vil gi avkastning. FrP argumenterer også for at oljeformuen bør fondsbasere pensjonsystemet. De argumenterer også for at å gjøre det på en slik måte gjør at det ikke er budsjettprosessen som bestemmer hvor mye av oljepengene som overføres til fondet hvert år. FrP argumenterer for at ”Hovedproblemet med handlingsregelen er at den sterkt begrenser det finansielle handlingsrommet” (B.innst.S.I (2002-2003):14, B.innst S.I (2003-2004):19). De argumenterte også for at svakheten med handlingsregelen ligger i at regelen ikke tar hensyn til hvor, når og hvordan inntektene brukes og at den ikke skiller mellom hva oljepengene brukes til (B.innst.S.I (2002-2003):14). I det alternative statsbudsjettet for 2010 argumenterte partiet for at handlingsregelen ikke er egnet til å si noe om regjeringen fører en bærekraftig

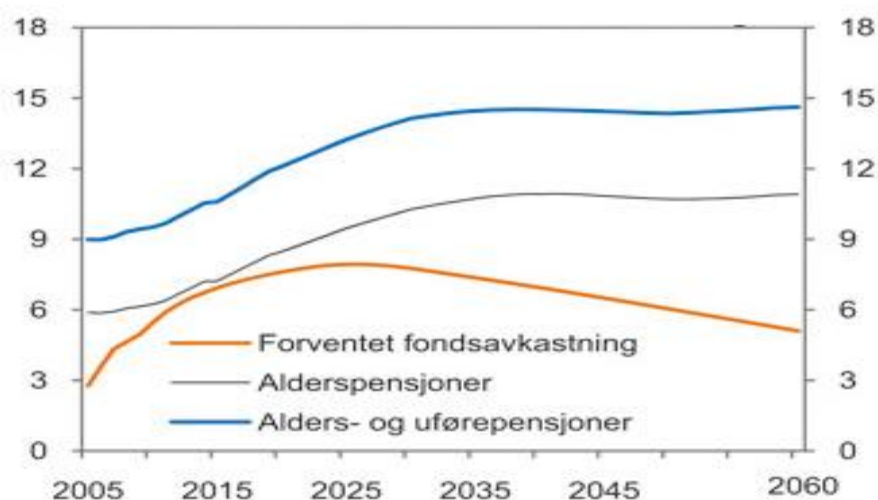
finanspolitikk. Ifølge FrP bør en slik regel skille mellom løpende utgifter og investeringer og den bør kunne definere virkningen som pengene gir på norsk økonomi over tid. Ifølge FrP gjør ikke handlingsregelen dette. FrP ønsker en ny handlingsregel der de ønsker å innføre en grense på årlig vekst i offentlig forbruk, som begrenses ut ifra den veksten norsk økonomi gir (FrPs alternative statsbudsjett 2010:12). Sp ønsker å endre handlingsregelen. Dette ønsker de å gjøre for å redusere presset i norsk økonomi, mindre press på arbeidsmarkedet og at offentlige utgifter på sikt kan bli redusert (B.innst.S.I (2002-2003):22). ”Vi kan likevel ikke ha en handlingsregel som hindrer oss i å utnytte de muligheter som vi må utnytte for å beholde bosetting, verdiskaping og velferdstilbud i hele landet også i ei tid med reduserte oljeinntekter” (B.innst.S.I (2002-2003):22). Sp hevder at slik handlingsregelen er nå er det vanskelig å løse samfunnsoppgavene (B.innst.S.I (2002-2003):208). Høyres syn på handlingsregelen er at handlingsregelen må følges og at ”det økte handlingsrommet som oljeinntektene gir det norske samfunnet, må prioriteres til investering i kunnskap og forskning, infrastruktur og konkurransefremmede tiltak for å styrke langsiktig vekstevne, som bedre skattebetingelser for verdiskaping i næringslivet ”(Høyres alternative statsbudsjett 2010:9). SV argumenterer for i (B.innst.S.I (2004-2005):223) at de er skeptiske til en firkantet regel. Ifølge SV bør man i nedgangstider bruke mer penger og i gode tider bør man være mer tilbakeholden. De argumenterer også for at i praksis har partiene som er tilhengere av handlingsregelen forholdt seg til handlingsregelen nært SVs holdninger til oljepengebruken. Venstre argumenterer for i (B.innst.S.I (2006-2007):31) at dersom kronen blir sterk og renten øker svekkes konkurranseevnen til bedrifter og arbeidsplasser. Det er derfor viktig for Venstre at handlingsregelen følges slik at finanspolitikken i Norge ikke presser på renten og kronekursen. Ap er opptatt av at budsjettbalansen ikke skal bli svekket. Av hensyn til renten og kronekursen er det viktig at budsjettbalansen ikke blir svekket. For partiet er det også viktig å tenke på dagens og morgendagens pensjonister. Dersom det brukes mer penger enn det handlingsregelen sier vil dette legge økt press på pengepolitikken. Rentenivået vil bli høyere og kronekursen sterkere. Dette kan føre til alvorlige konsekvenser for konkurranseutsatt næringsliv (B.innst.S.I (2002-2003):11).

2.4 Demografiske utfordringer

Den norske velferdsmodellen har fått mye skryt av andre land. Velferdsordningen har blitt forbedret de siste 10 årene, noe som har vært mulig på grunn av gunstig befolkningsutvikling har styrket offentlige finanser. Bruken av petroleumsinntektene over statsbudsjettet har også økt fra null på 70-tallet til ca 6 ¼ prosent av BNP for fastlands-Norge i 2011. Samtidig er en

stor del av inntektene fra petroleumsvirksomhetene satt til side i Statens pensjonsfond, slik handlingsregelen tilsier for å kunne møte fremtidlige utfordringer som eldrebølgen fører med seg. Ifølge siste befolkningsframskriving fra SSB er det forventet en økning av eldre fra 20 per 100 personer i dag til 40 per 100 personer i 2060. Beregninger som er vist fra generasjonsregnskapet viser at offentlige budsjetter må styrkes 9 ½ prosent av fastlands-BNP dersom fremtidlige generasjoner ikke skal få veldig høye skatter (Meld.St.1 (2010-2011): 59).

Figur 1. Forventet realavkastning av Statens pensjonsfond utland og pensjonsutgifter i folketrygden. Prosent av trend-BNP for Fastlands-Norge.

Kilde: Meld.St.1 (2010-2011):60

De langsiktige fremskrivingene som SSB legger frem tar utgangspunkt i at bruken av oljeinntektene følger handlingsregelens 4 prosent bane. Handlingsregelen og SPU gjør at oljeformuen gir et varig bidrag til finansieringen av offentlige velferdsordninger. Som vi ser av Figur1 anslås finansieringsbidraget å øke fra 6 pst i 2011 til 8 pst i 2025. Deretter vil finansieringsbidraget fra SPU avta til 5 prosent i 2060 (Meld.St.1 (2010-2011):61).

Fremskrivingene sier at dersom rammene for handlingsregelen følges vil det være muligheter for å senke skattenivået eller bedre velferdsordningene frem mot 2020 på ca 1 ¼ prosent av verdiskapningen i fastlandsøkonomien. Dersom handlingsrommet som er gitt av handlingsregelen utnyttes frem mot 2020 må deretter inntektene økes eller utgiftene reduseres på 8 ¾ prosent av verdiskapningen helt til 2060 (Meld.St.1 (2010-2011):62). Det vil bli lettere å møte utgiftene til pensjon og økte utgifter til helse, pleie og omsorg dersom oljepengene brukes forsvarlig mens vi har dem. Dersom oljepengebruken trappes opp for å styrke velferden vil reservene for fremtiden bli redusert. Dette vil da føre til at det blir enda mer

krevenne å videreføre velferdstilbudet på det nivået det er på nå når antall yrkesaktive etter hvert avtar i forhold til eldre som har krav på pensjon og velferdsgoder som pleie og omsorg (B.innst.S.I (2008-2009):10). Selv om det er den felles arbeidsinnsatsen som avgjør om Norge klarer å løse de demografiske utfordringene bør oljepengene bli forvaltet på en måte som gjør at pengene brukes fremtidsrettet.

3.0 Teori

Hva sier økonomisk teori om utnyttelse av ikke-fornybare naturressurser fra myndighetenes side og hva forteller den oss om økonomisk vekst når det kommer til utdanning og forskning?

I dette kapittelet er det disse spørsmålene som står i fokus. Som nevnt tidligere legger handlingsregelen opp til at bruken av oljepenger skal styrke vekstevnen i den norske økonomien. Tiltak som bedrer infrastrukturen og som genererer ny kunnskap gjennom forskning og utvikling vil bidra til å styrke vekstevnen (St.meld.nr.29 (2000-2001):10-11).

Det vil derfor være interessant å se på teorier som handler om økonomisk vekst når det gjelder forskning og utdanning og myndighetenes utnyttelse av naturressurser.

Gylfason (2001:848) argumenterer for i artikkelen "Natural Resources, Education and Economic Development" at i land som er rike på olje og andre naturressurser, vil det som oftest være svakere økonomisk vekst enn i land som er mindre beriket av naturressurser. Ifølge (Gylfason 2001:851) er utdanning er forutsetning for økonomisk vekst. Han argumenterer videre for at noen stater kan få en falsk sikkerhetsfølelse av naturressursene. Dette kan gjøre at de glemmer behovet for å følge vekst vennelig økonomisk styring. Faren her er at naturkapital tilsidesetter humankapital. Også i artikkelen "A Mixed Blessing: Natural Resources and Economic Growth" av Gylfason m.fl. (1999) introduserer de en hypotese om at land som har stor andel av sin økonomi basert på naturressurser kan erfare lavere vekst fordi de nedprioriterer å investere i humankapital. Artikkelen konkluderer med at det er statistisk sammenheng mellom andelen naturressurser og økonomisk vekst (Gylfason m.fl. 1999: 221). Utdanning er en investering i et økonomisk perspektiv, som vil gi avkastning i fremtiden. (NOU 2000:14 kap 4.2). (Gylfason 2001:851) argumenterer for at det ikke nødvendigvis er naturrikdommen i seg selv som ser ut til å være problemet, men heller statlig styring. God politikk fra myndighetenes side kan være grunnen til at noen land klarer å utnytte naturressursene bedre enn andre. Han argumenterer for at det skapes en falsk følelse av trygghet hos stater som tror at naturkapital er deres viktigste ressurs (Gylfason 2001:858). Cabrales og Hauk (2011) ser videre på den problematikken Gylfason (2001) diskuterer. De tester effekten av andel naturressurser på økonomisk vekst opp mot institusjonell kvalitet. Kan noen stater unngå den økonomiske avhengigheten som er forbundet med rike naturressurser? Forfatterne finner en negativ effekt av naturressurser på økonomisk vekst i stater med svake institusjoner, men en *motsatt* effekt for land med sterke institusjoner (Cabrales og Hauk 2011: 78). De finner, slik som Gylfason (2001), at variasjoner i økonomisk vekst i naturressursrike land i hovedsak kan forklares av variasjoner i institusjonell styrke. Gylfason (2001) drar frem

Norge som et eksempel på et land som har lyktes siden regjeringen investerer oljen i utlandske verdipapirer slik at oljen kan fordeles mellom fremtidlige generasjoner (Gylfason 2001:851). I et senere arbeid påpeker (Gylfason 2006: 226-227) at selv om Norge har lyktes med å forvalte sine naturressurser så må det tas visse forbehold. Han viser til at det *kan* være mindre tydelige sykdomstegn ved Norges økonomiske utvikling over tid. Gylfason (2006) trekker fram en stagnert eksport mot GDP ratio i Norge som et generelt avvik fra andre industrialiserte land. I tillegg har andel eksporterte varer og tjenester ikke vokst noe raskere enn GDP siden 1960 (Gylfason 2006: 226). Videre understreker han at det kan være mangel på reformvilje blant politikere til å gripe fatt i mulige strukturelle problemer i Norges utdannings- og helsesektorer, slik som statlig monopol, mangelfull konkurranseutsetting av tjenester og lav effektivitet (Gylfason 2006: 227). Et annet moment han trekker fram er kvantitet versus kvalitet i Norges utdanningssektor. Han viser til at proporsjonen av hver kohort som tar høyskole- og universitetsutdanning har økt fra 16 prosent i 1970 til 70 prosent i 2000 (Gylfason 2006: 228). Dette tilsier en betydelig kvantitativ vekst, men han argumenterer for at det er mindre sikkert om kvaliteten i utdanningen har holdt følge.

Det som er utfordringen for Norge er om myndighetene klarer å prioritere etter handlingsregelen i investeringer som gir økonomisk vekst over tid. Som forklart av Gylfason (2001), har Norge klart å fordele oljen slik at fremtidlige generasjoner får nytte av den. Det kan derfor være interessant å se om norske myndigheter i løpet av de siste ti årene har fulgt opp handlingsregelens intensjoner om satsning på kunnskap gjennom forskning og utvikling.

4.0 Data

I dette kapittelet redegjøres det for metoden og hvilke dokumenter som brukes.

Hvert år legger regjeringen frem nasjonalbudsjettet og forslag til stortinget om neste års statsbudsjett. Hver partigruppe som sitter på stortinget lager deretter egne alternative statsbudsjett. Forslaget fra regjeringen og opposisjonspartienes alternative statsbudsjett blir behandlet av finanskomiteen i Finansinstilling (B.innst.S.I). Innstillingene inneholder en oversikt over regjeringens og opposisjonspartienes bevilgninger etter rammeområder (Stortinget 2009). For å kunne finne ut av forskjeller i prioriteringer mellom opposisjonspartier og regjeringen er det for meg mest oversiktlig å bruke (B.innst.S.I) siden de er fordelt på rammeområde nivå. Dette er også mer oversiktlige dokumenter å bruke enn dersom jeg skulle brukt alternative statsbudsjett for opposisjonspartiene for seg. I finansinnstillingene er alle tallene for hvert parti og for regjeringen samlet under hvert av rammeområdene. Det er derfor B.innst.S.I for budsjettåret 2002 og til og med budsjettåret 2011 som vil bli brukt til å hente ut tallene for de utvalgte rammeområdene for regjeringen og opposisjonspartiene. Siden handlingsregelen kom i 2001 vil ikke budsjettet for 2001 være med i denne analysen. Grunnen til dette er fordi budsjettet for 2001 ble lagt frem i oktober i 2000, da fantes ikke handlingsregelen, den kom først i mars 2001. Det er derfor stor sannsynlighet for at handlingsregelen ikke er tatt i betraktning da budsjettet for 2001 ble utarbeidet. Det er 5 rammeområder jeg skal fokusere meg på i denne oppgaven. De tre første er *Samferdsel, Kirke, utdanning og forskning* og *Næring*. Ifølge (St.meld.nr 29 (2000-2001):11) kan bedret infrastruktur og satsing på kunnskap gjennom forskning og utvikling bidra til å styrke vekstevnen i Norge og som nevnt tidligere skal handlingsrommet som gis av økt oljepengebruk brukes på en måte som styrker vekstevnen i økonomien. Derfor er det interessant å se hvor mye som bevilges til disse rammeområdene som ifølge handlingsregelen skal bidra til å fremme vekst. Rammeområdene Familie og forbruk og rammetilskudd til kommunene vil også bli lagt vekt på, men fokuset vil ligge mest på de tre første. De to sistnevnte rammeområdene ønsker jeg å diskutere fordi barnehager har blitt fokusert mye på de siste årene og de ligger under rammeområde familie og forbruk. Noe av skoleutgiftene ligger også under kommunene og det er derfor interessant å se på rammeoverføring til kommunene.

Ut fra (B.innst.S.I) kan vi se hva de forskjellige rammeområdene inneholder av underposter. Rammeområde *Samferdsel* måler netto rammebeløp på alt som har med samferdsel å gjøre.

Blant annet jernbane, flytransport, samferdselsdepartementet og Statens vegvesen.

Rammeområde *Kirke, utdanning og forskning* måler alle netto utgifter innen de utgiftene som har med kirke, utdanning og forskning å gjøre. Det er ikke helt optimalt at bevilgningene til kirke er med i dette rammeområde, for det hadde vært mest hensiktsmessig å måle bare utdanning og forskning, men det er viktig å huske på at rammeområdene ikke er utarbeidet til dette formålet jeg bruker dem til, og for at det skal bli mest mulig sammenlignbart er det derfor viktig å bruke hele rammeområder. Rammeområde *Næring* måler utgifter som har med næringslivet å gjøre. *Familie og forbruk* er bevilgninger som går til blant annet barnehager, barnetrygd, fødselspenger og lignende. Under *Rammeoverføring til kommunene* er det bevilgninger til kommunene og fylkeskommunene som ligger. Det er det totale beløpet som bevilges til hvert av disse rammeområdene som vil bli sett på over tid.

Alle tall er ført i kroner i Finansinnstillingene. For å få en forståelse av hvor stor andel av budsjettet som brukes på ulike poster har jeg regnet om tallene på rammeområdene til prosent. Disse tallene blir regnet om til prosent av totalbudsjettene til regjeringen og opposisjonspartiene. Oversikt over statens utgifter (sum utgifter) er hentet fra St.prp.nr.1³ for 2002-2011. Totalbudsjettene til opposisjonspartiene er regnet ut ved å ta utgangspunkt i regjeringens totalbudsjett (sum utgifter) og deretter legge til eller trekke fra oljepengene opposisjonspartiene la opp til å bruke i forhold til regjeringen. Dersom de la opp til en oljepengebruk som er høyere enn regjeringens blir denne summen plussert på regjeringens totale budsjett, og hvis de la opp til mindre oljepengebruk blir det trukket fra. Det er gjort på denne måten fordi det ikke står konkret noe sted hvor store budsjettene til opposisjonspartiene er. Opposisjonspartier som er valgt ut i denne oppgaven er Ap, Høyre og FrP. Ap blir brukt som opposisjonsparti for Bondevik II-regjeringen, mens FrP og Høyre blir brukt som opposisjonsparti for Stoltenberg II- og III-regjeringen. På grunn av begrenset tid og plass i oppgaven er derfor de største partiene som ikke sitter i regjering som er valgt ut som opposisjonspartier i oppgaven.

Innsamlingen av data har vært en veldig tidkrevende og utfordrende prosess på grunn av (B.innst.S.I) sin størrelse. For hvert år er hver av finansinnstillingene på mellom ca.150 og 250 sider, og bearbeiding av data har derfor krevd mye tid. Statsbudsjettet St.prp.nr.1(2002 til 2011) og noen alternative statsbudsjett har også blitt brukt for å hente ut informasjon om sum

³ Skifter navn i 2010 til å hete Prop.1.S.

utgifter og oljepengebruk. Grunnen til at jeg har måttet supplere med disse dokumentene er fordi all informasjonen jeg har trengt ikke har vært i finansinnstillingene B.innst.S.I.

4.1 Metode

Casestudier har som mål å skaffe kunnskap utover enhetene som undersøkelsen fokuserer på. De fleste kvalitative undersøkelser kalles casestudier. I dokumentanalyse blir ofte dokumenter for andre formål enn det forskeren driver med benyttet. Når forskeren driver med dokumentanalyse ligger fokuset på få enheter, men om disse enheten er det mye informasjon som blir behandlet (Thagaard 2006:187). I rene dokumentanalyser brukes bare dokumenter som empiri. Poenget med dokumentene som brukes er at de skal gi oss informasjon om et saksforhold som er skrevet på et spesielt tidspunkt (Tjora 2010:145). I slike analyser bruker vi visse tekster eller dokumenter som hovedkilde eller hoveddata for undersøkelsen (Repstad 2007:103). Dataen en bruker under dokumentanalyse er ofte skrevet til et annet formål enn det den blir brukt til (Thagaard 2006:59). De som har skrevet teksten kan ha ment noe annet enn det som blir tolket av bruker (Repstad 2007:105). Dataen som her blir brukt er hentet fra B.innst.S.I og disse er ikke utarbeidet med tanke på at de skal brukes til denne type arbeid. Ryghaug (2002:306) argumenterer for at det er viktig å vurdere hvordan kilder en bruker og at offentlige dokumenter som NOU-rapporter, innstillinger og stortingsforhandlinger vurderes som beretninger som det er greit å bruke fordi disse regnes som troverdige. Et annet argument kan være at finansinnstillingene er basert på regjeringens budsjett og regjeringen har forpliktelser ovenfor statsbudsjettene, og de derfor kan regnes som troverdige. På den annen side er også opposisjonspartiens alternative statsbudsjett brukt som grunnlag i innstillingene. Det er viktig å merke seg at selv om opposisjonspartiene utarbeider alternative statsbudsjett, som brukes som grunnlag i innstillingene, så er ikke disse budsjettene like bindende som regjeringen sitt statsbudsjett. Allikevel er Finansinnstillingene der alt er samlet under rammeområder det beste målet vi har til å kunne svare på denne problemstillingen.

(Ringdal 2001:166) argumenterer for at begrepene reliabilitet og validitet er viktige når vi skal vurdere kvaliteten på vitenskapelige undersøkelser, men at det ikke er så relevant i kvalitative undersøkelser. Thagaard (2006:21) argumenterer for at disse begrepene i kvalitativ forskning omtales som troverdighet og bekreftbarhet. Troverdighet går ut på at forskningen er utført på en akseptert måte. Bekreftbarhet går ut på at den forståelsen dette prosjektet fører til bør kunne støttes av annen forskning. Med tanke på å vurdere dataens troverdighet vil jeg si at dataen som brukes i oppgaven er dokumenter som er utarbeidet av finanskomiteen, og jeg har ingen påvirkningskraft på tallene som er festet til hvert rammeområde. Tallene som brukes i

denne oppgaven er også tilgjengelige for andre som ønsker å etterprøve mitt arbeid. Som Ryghaug (2002:306) argumenterte for blir slike rapporter sett på som spesielt troverdige.

5.0 Politiske forskjeller i prioriteringer

Kapittel 5 vil jeg starte med å legge frem statsbudsjettets totale utgifter og opposisjonspartienes utgifter og forklare forskjellen på størrelsen på hvor mye penger de bruker. Deretter vil jeg gå gjennom de tre stortingsperiodene etter at handlingsregelen ble vedtatt for å se på bevilgningene på de utvalgte rammeområdene for å kunne svare på hvilke forskjeller det er i prioriteringene til opposisjonspartiene og regjeringen

Tabell 5.0 Oversikt over regjeringens og opposisjonspartienes utgifter på budsjettene i Milliarder kroner.

	Regjeringen⁴	Ap	
2002	568,9	568,4	
2003	579,6	579,6	
2004	592,7	592,7	
2005	631,8	631,8	
		Høyre	FrP
2006	649,0	649,0	666,0
2007	692,9	691,6	715,9
2008	745,1	743,5	760,0
2009	821,3	821,3	852,5
2010	883,1	880,8	881,6
2011	935,1	935,1	941,1

Kilde for regjeringene: St.prp.nr.1 (2001-2002):65, St.prp.nr.1 (2002-2003):68, St.prp.nr.1 (2003-2004):59, St.prp.nr.1 (2004-2005):60, St.prp.nr.1 (2005-2006):61, St.prp.nr.1 (2006-2007):58, St.prp.nr.1 (2007-2008): 57, St.prp.nr.1 (2008-2009): 56, Prop. 1S (2009-2010): 58, Prop. 1S (2010-2011): 51. **Kilde for opposisjonspartiene:** Tallene for opposisjonspartiene er regnet ut ved hjelp av Tabell 9.1 i vedlegget. Jeg har regnet ut sum utgifter for opposisjonspartiene ved å bruke regjeringens sum utgifter og legge til eller trekke fra oljepengebruken for opposisjonspartiene hvert år fra Tabell 9.1.

Før vi går over på å se på prioriteringene til regjeringen og opposisjonspartiene vil jeg her legge frem størrelsen på sum utgifter til regjeringen og opposisjonspartiene. Hvor store utgifter regjeringen har er hentet fra St.prp.nr.1⁵ (Gul bok) for 2002-2011.

Opposisjonspartienes totale utgifter er regnet ut ved å legge til eller trekke fra på regjeringens totalutgifter hvor mye oljepenger opposisjonspartiene bruker i forhold til regjeringen, alt etter om de bruker mer eller mindre oljepenger enn regjeringen. Ut fra Tabell 5.0 ser vi at under Bondevik II-regjeringen har Ap et litt mindre budsjett enn regjeringen. Ifølge (Ap 2002:1) ønsket de å ha en strammere økonomi enn regjeringen og de la opp til å bruke 500 mill. kroner mindre enn regjeringen. I (B.innst.S.I (2002-2003):11, (2003-2004):14) argumenterer

⁴ Sum statens utgifter uten overføring til SPU og lånetransaksjoner i mrd. kroner.

⁵ St.prp.nr.1 gikk i 2010 over til å hete Prop.1 S

Ap for at deres strukturelle oljekorrigerte budsjettunderskudd, den forventede realavkastningen er lik som regjeringen sin. Siden Ap er et opposisjonsparti er dette det eneste målet som er tilgjengelig og det blir derfor i beregningene tatt utgangspunkt i at de bruker like mye oljepenger som regjeringen. I (B.innst.S.I (2004-2005): 12) sier ikke Ap noe om hvor mye penger de ønsker å bruke i forhold til regjeringen, men argumenterer for at i løpet av noen år bør oljepengebruken være på det som realavkastningen er. Siden jeg ikke har noe mer informasjon på Aps oljepengebruk går jeg ut ifra at deres budsjett er like stort som regjeringens. I (St.prp.nr 1 Tillegg nr.1 (2005-2006):7) står det at den nye regjeringen ønsker å bruke like mye oljepenger som Bondevik II-regjeringen la opp til i statsbudsjettet for 2006. Ut fra denne informasjonen har jeg i tabell 5.0 satt opp likt budsjett på Høyre og regjeringen, mens FrP i (B.innst.S.I (2005-2006):23) argumenterer for at deres oljepengebruk⁶ er 17 mrd. kroner høyere enn regjeringens. I (B.innst (2006-2007):22) argumenterer FrP for at de ønsker å bruke 23 mrd. kroner mer oljepenger enn regjeringen, mens i (Høyres alternative statsbudsjett 2007:5) går det frem at partiet ønsker å bruke 1,3 mrd. mindre oljepenger enn regjeringen. I (B.innst.S.I (2007-2008):21,19) argumenterer Høyre for at de ønsker å redusere oljepengebruken med 1,6 mrd. kroner i forhold til regjeringen, mens FrP ønsker å bruke 14,9 mrd. kroner mer enn regjeringen. Det siste året under forrige stortingsperiode budsjetterte FrP med 31,2 mrd. kroner mer enn regjeringen (B.innst.S.I (2008-2009):22), mens Høyre (10.11.2008) argumenterer for at de ønsker å bruke like mye oljepenger som regjeringen for budsjettåret 2009. Fra Tabell 5.0 går det frem at regjeringen og Høyre har like stort budsjett for 2009, mens FrP har større. I 2009 var det nytt stortingsvalg, og Stoltenberg regjeringen ble sittende. For første gang siden handlingsregelen ble innført argumenterer FrP i 2010 for at de ønsket å bruke mindre oljepenger enn regjeringen. Ifølge FrPs alternative statsbudsjett (2010:16) ønsket de å bruke 1,5 mrd. kroner mindre oljepenger, mens Høyre argumenterte for i sitt alternative statsbudsjett (2010:8) at de ønsket å bruke 2,3 mrd. kroner mindre enn regjeringen. I følge FrPs alternative statsbudsjett (2011:8) ønsket de å bruke 5,9 mrd. kroner mer oljepenger enn regjeringen, mens Høyre argumenterer for i sitt alternative statsbudsjett (2011:6) at de støtter regjeringens oljepengebruk. Tabell 5.0 viser derfor at regjeringen og Høyre har like stort budsjett i 2011, mens FrP har litt større budsjett. Siden budsjettene til opposisjonspartiene ikke alltid er like store som regjeringens er det derfor prosenten av partiets egne utgifter som er regnet ut for partiene og prosenten av regjeringens utgifter som er regnet ut for regjeringen. Vi ser ut fra Tabell 5.0 at Ap og regjeringen hadde like store utgifter

⁶ FrPs oljepengebruk er også medregnet de oljepengene de sier de ønsker å bruke på utenlandsbudsjettet. Dette gjelder for perioden 2006-2009. I 2010 og 2011 nevner de ikke noe om utenlandsbudsjettet.

i 2003, 2004 og 2005, mens det er flere år der Høyre og Stoltenberg regjeringene bruker like mye oljepenger og dermed har like stor ramme på budsjettet. Det er bare i 2010 at både regjeringen og begge de utvalgte opposisjonspartiene har nesten like stort budsjett. Det vil derfor være ekstra interessant å se på bevilgningene for 2010 siden budsjettene nesten er like store for alle parter.

I vedlegget bakerst kan vi se en oversikt over resten av rammeområdene som ikke er med i diskusjonen som følger i de neste delkapitlene. Disse rammeområdene kommer ikke til å bli diskutert videre i oppgaven, men det er verdt å merke seg at rammeområde *Arbeid og sosial* og rammeområde *Helse* er rammeområder det blir bevilget mest penger til. Rammeområdene kommer ikke til å bli sammenlignet med hverandre, men innenfor de fem rammeområdene vil jeg sammenligne over tid og mellom regjeringer og opposisjonspartier. I vedlegget er det også lagt ved fem figurer (figur 2-6). Disse figurene viser utviklingen på prioriteringer på hvert av rammeområdene i mrd. kroner. I diskusjonen vil fokuset ligge på å sammenligne i prosent.

5.1 Bondevik II-regjeringen og Aps prioriteringer i budsjettene

Under valget i 2001 ble det endelige utfallet en Høyresentrum-regjering der Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre dannet regjering. Partiene hadde til sammen 62 av 165 mandater, noe som ikke er flertallet på Stortinget (Aardal 2003:9) Siden Arbeiderpartiet var det partiet som alene fikk flest stemmer under valget i 2001, og det ikke fantes noe regjeringalternativ med SV eller Sp, vil jeg begrense meg til å se på Arbeiderpartiet som opposisjonsparti under Bondevik II-regjeringen. Jeg kommer i dette kapitlet til å ha fokus på Bondevik II-regjeringen og Ap. Rammeområdene jeg kommer til å fokusere på er *Samferdsel, Kirke, utdanning og forskning, Næring, Familie og forbruk og Rammetilskudd til kommunen*. Disse rammeområdene kommer også til å bli sett på under Stoltenberg II- og III-regjeringen og til slutt vil de bli sammenlignet over tid for hele perioden 2002 til 2011. De tre førstnevnte rammeområdene er valgt ut som hovedrammeområder fordi i St.meld.nr 29 (2000-2001) sier regjeringen at satsing på infrastruktur, forskning og utvikling kan bidra til styrket vekstevne og at handlingsrommet som økt bruk av oljeinntektene gir skal brukes på vekstfremmede tiltak. Rammeområde *Familie og forbruk* er tatt med fordi barnehagene er lagt inn i dette rammeområde og det har vært fokus om full barnehagedekning de siste årene. Rammetilskudd til kommunene blir sett på fordi en del av pengene som kommunene får brukes til skole. Det er hele rammeområder som kommer til å bli diskutert. Hensikten er å se på opposisjonspartienes prioritering på rammeområder i forhold til regjeringen for å se om det er noen forskjeller.

5.1.1 Bevilgninger på *Samferdsel*

Tabell 5.1.1 Bevilgninger på rammeområde 18 (Samferdsel), under Bondevik II-regjeringen i Mrd.kr og prosent⁷.

	Regjeringen i Mrd.Kr	Regjeringen %	Ap i Mrd. Kr	Ap i %
2002	17,834	3,13	17,883	3,15
2003	18,303	3,16	18,503	3,19
2004	19,941	3,36	20,861	3,52
2005	19,837	3,14	20,775	3,29

Kilde: (B.innst.S.I (2001-2002):141, (2002-2003):162, (2003-2004):199-200, (2004-2005):195-196). Prosenten i tabellen er regnet ut ved hjelp av tallene i Tabell 5.0

Ap argumenterer for i (B.innst.S.I (2001-2002):124) at Bondevik II-regjeringen har lagt opp til samme nivå på samferdsel som Stoltenberg regjeringen. Videre viser de til at i Semerklæringen har Bondevik II-regjeringen økonomiske løft som ikke har blitt fulgt opp i statsbudsjettet for 2002. Tabell 5.1.1 viser at regjeringen i 2002 bevilget 3,13 prosent av budsjettet til samferdsel, mens Ap bevilget 0,02 prosent mer enn regjeringen. I 2003 gikk bevilgningene opp med 0,03 prosent for regjeringen og 0,04 prosent for Ap.

Opposisjonspartiet bevilget 0,03 prosent mer av budsjettet til samferdsel enn regjeringen. Fra 2003 til 2004 ser vi at bevilgningene til samferdsel steg mye. Bondevik II-regjeringen bevilget 0,23 prosent mer til samferdsel i 2004 enn 2003. Ap bevilget 0,33 mer av budsjettet i 2004 enn i 2003 til samferdsel, partiet bevilget 0,16 prosent mer enn regjeringen. Siste året under Bondevik II-regjeringen sank bevilgningene både fra regjeringen og Ap på dette rammeområde. Aps medlemmer⁸ argumenterte for i (B.innst S.I (2003-2004):176) for at samferdselsløsninger er viktig for å bedre næringslivets konkurransevilkår. Videre argumenterer de for at de økte bevilgningene i 2004 skal brukes slik at de kommer næringslivet til gode gjennom å bedre infrastrukturen. I tillegg ønsket de å styrke jernbanen og kollektivtrafikken i storbyene. I følge Ap fyller ikke regjeringens forslag til samferdsel budsjettet opp kravene fra Nasjonal Transport Plan. Regjeringen reduserte bevilgningene fra 2004 til 2005 med 0,22 prosent, mens Ap reduserte med 0,23 prosent.

Den største forskjellen mellom Ap og regjeringen på prioriteringer til rammeområde samferdsel er i 2004 der Ap prioriterer 0,16 prosent mer enn regjeringen på dette rammeområde og året etter 0,15 prosent mer enn regjeringen. Forskjellen i mrd.kroner som er brukt ser vi ut fra Tabell 5.1.1 at ikke overstiger en mrd. På så store utgifter er ikke det stor

⁷ Prosenten i alle tabellene som inneholder prosent er regnet slik: (bevilgning/totalbudsjett) *100.

⁸ Når vi her snakker om medlemmer er det snakk om medlemmene fra de respektive partiene som sitter i finanskomiteen under utarbeidelse av B.innst.S.I.

forskjell. I (St.meld.nr 29(2000-2001):11) er bedring av infrastruktur nevnt som et tiltak som kan bidra til økonomisk vekt. Alle årene bevilger både Ap og regjeringen over 3 prosent til dette rammeområde og Tabell 5.1.1 viser at bevilgningene stiger hvert år frem til 2004. Ut fra bevilgningene kan man si at Ap spesielt de to siste årene oppfyller retningslinjen om å satse mer på infrastruktur bedre enn regjeringen, men forskjellen er ikke stor.

5.1.2 Bevilgninger på Kirke, utdanning og forskning

Tabell 5.1.2 Bevilgninger på rammeområde 17 (Kirke, utdanning og forskning), under Bondevik II-regjeringen i Mrd.kr og prosent.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	Ap i Mrd. Kr.	Ap i %
2002	29,090	5,11	29,576	5,20
2003	31,747	5,48	32,050	5,53
2004	34,356	5,80	33,984	5,73
2005	35,697	5,65	35,643	5,64

Kilde: (B.innst.S.I (2001-2002):141, (2002-2003):162, (2003-2004):199-200, (2004-2005):195-196). Prosenten i tabellen er regnet ut ved hjelp av tallene i Tabell 5.0

”Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet bygger sin utdanningspolitikk på visjonene om at alle skal ha de samme muligheter til utdanning, uavhengig av kjønn, sosial bakgrunn, bosted og alder” (B.innst.S.I (2001-2002):119).

I følge Ap i (B.innst.S.I (2001-2002):119) er forutsetningen for at en skole skal være rettferdig at den er gratis. Partiet er opptatt av at det skal fokuseres på forskning og kvalitet i utdanningen og de argumenterer for at det derfor må fokuseres på gjennomføringen av kvalitetsreformen. Stoltenberg I-regjeringen la opp til økt satsning på forskning, og medlemmene fra Ap ønsker å understreke at et viktig mål for reformen er at studentene skal kunne studere på heltid.

Ifølge Bondevik II-regjeringen er forskning og utdanning en av de viktigste faktorene til den økonomiske veksten. Videre sier de at dersom vi skal få til bra kvalitet i høyere utdanning må det prioriteres på forskning (St.prp.nr.1 (2005-2006):23). Når det kommer til rammeområde 17 for Kirke, utdanning og forskning kan vi ut ifra Tabell 5.1.2 se at regjeringen i 2002 bevilget 5,11 prosent av sitt budsjett på dette rammeområde. Ap bevilget 0,09 prosent over regjeringen. Bevilgningene steg videre med 0,37 prosent for regjeringen fra 2002 til 2003, og 0,33 prosent for Ap. Regjeringen hadde en økning fra 2003 til 2004 på 0,32 prosent på bevilgningene fra året før, mens Ap hadde en økning på 0,20 prosent. I motsetning til de to årene før ser vi at regjeringen i 2004 bevilget større andel av sitt budsjett enn Ap til dette rammeområdet. Opposisjonspartiet argumenterer for i (B.innst.S.I (2003-2004):168) at

grunnen til at de bruker 0,07 prosent mindre på rammeområde *Kirke, utdanning og forskning* er fordi de hovedsaklig ønsket å redusere bevilgningene til privatskoler og høyskoler. I 2005 sank bevilgningene med 0,15 prosent for regjeringen og 0,09 prosent for Ap i forhold til året før. Også i 2005 bevilget regjeringen større del av sitt budsjett til rammeområde 17 enn Ap.

Felles under Bondevik II-regjeringen er at regjeringen og Ap la opp til å bevilge over 5 prosent til dette rammeområdet hvert år. Den største forskjellen mellom regjeringen og opposisjonspartiet ser vi i økningen på bevilgningen fra 2003 til 2004 der regjeringen øker sine bevilgninger med 0,32 prosent, mens Ap øker med hele 0,10 prosent under regjeringen. Som Gylfason (2001) argumenterer for er det lett for at naturressurser får myndighetene til å glemme å føre en vekst fokusert politikk, og at utdanning er en forutsetning for økonomisk vekst. Vi ser at Ap argumenterer for at de bevilger litt mindre enn regjeringen fordi de ikke ønsker å fokusere på privatskoler. Som Gylfason (2006) argumenterte for *kan* det være en svakhet at det er lite konkurranseutsetting i Norge og at dette kan føre til svakere vekst. Ifølge handlingsregelen kan forskning og utvikling bidra til å styrke vekstevnen i økonomien. Konklusjonen for dette område under denne regjeringen kan sies å være at regjeringen og opposisjonspartiet øker bevilgningene og reduserer dem samtidig, forskjellen på mengden er liten.

5.1.3 Bevilgninger på *Næring*

Tabell 5.1.3 Bevilgninger på rammeområde 9 (Næring), under Bondevik II-regjeringen i Mrd.kr og prosent.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	Ap i Mrd. Kr.	Ap i %
2002	4,188	0,74	4,587	0,81
2003	1,386	0,24	2,070	0,36
2004	1,865	0,32	2,488	0,42
2005	2,479	0,39	2,816	0,45

Kilde: (B.innst.S.I (2001-2002):141, (2002-2003):162, (2003-2004):199-200, (2004-2005):195-196). Prosenten i tabellen er regnet ut ved hjelp av tallene i Tabell 5.0

Ut fra Tabell 5.1.2 ser vi at Ap gjennomgående under hele stortingsperioden bevilger større andel av budsjettet til rammeområde 9 enn regjeringen. Bevilgningene til *Næring* under Bondevik II-regjeringen er både for regjeringen og Ap høyest i 2002. Fra 2002 til 2003 reduserte regjeringen bevilgningene til rammeområde 9 med 0,5 prosent, mens AP reduserte bevilgningene med 0,45 prosent. Regjeringen økte bevilgningene igjen i 2004 med 0,08 prosent, mens Ap økte bevilgningene med 0,06 prosent. Ap bevilget 0,1 prosent mer i 2004 til rammeområde 9 enn regjeringen. I 2005 økte regjeringen bevilgningene med 0,07 prosent i

forhold til året før, mens Ap økte med 0,03 prosent. Det siste året som opposisjonsparti bevilget Ap 0,06 prosent mer enn regjeringen.

Ifølge medlemmene fra regjeringspartiene i (B.innst.S.I (2002-2003):100) viser prioriteringene i statsbudsjettet for 2003 at regjeringen ønsker å styrke næringslivets innovasjons- og konkurransevne. Videre argumenter de for at regjeringen prioriterer slik at det er grunnlag for å få til lavere rente og redusere lønnsveksten. Regjeringen satser på ”lavere skatter og avgifter, økt næringsrettet forskning, innovasjon og styrket innsats for enklere regelverk” (B.innst.S.I (2002-2003):100). Ifølge medlemmene fra regjeringspartiene kan skatteletter bidra til at vi får økt verdiskaping og de argumenterer derfor for å ha større skattefradrag til bedriftene når det gjelder forskning og utvikling.

Ap argumenterer for i (B.innst.S.I (2002-2003):100) at det er industrien som bidrar til å skape verdier og sysselsetting over hele landet. Videre sier de at for at vi skal få en trygg velferd er det nødvendig at næringslivet fremmer verdiskaping og sysselsetting og at det blir lagt til rette for at nye bedrifter skal utvikles. I (B.innst.S.I (2003-2004):128) viser Aps medlemmer til at de i sitt alternative statsbudsjett for 2004 har en tiltakspakke til næringsliv og arbeidsmarked for å sikre arbeidsplasser. Argumentene til Ap i (B.innst.S.I (2004-2005):117) er at dersom det skal skapes vekst og nye arbeidsplasser må staten avlaste risikoen som er i oppstartsfasen for bedriftene. Ap ønsker også at ordningen med skattefunn skal gjelde ulønnet arbeidsinnsats, dette kan ifølge partiet motivere til forskning og utvikling.

Ut fra argumentene til Ap og regjeringen kan vi se at begge partene er opptatt av verdiskaping. Mens partiene fra Bondevik II-regjeringen ønsker blant annet å senke skatter og avgifter, ønsker Ap å bidra med å avlaste risikoen for bedriftene for å få til å skape vekst og nye arbeidsplasser og legger opp til en næringspakke. Vi ser at målet er det samme, men at forskjellen ligger i fremgangsmåten. Mønsteret her er at Ap hele veien bevilget større andel av sitt budsjett til næring enn det Bondevik II-regjeringen gjorde. Det er en forskjell mellom hvor mye opposisjonspartiet bevilger i forhold til regjeringen, men denne forskjellen er liten.

5.1.4 Bevilgninger på *Familie og forbruk*

Tabell 5.1.4 Bevilgninger på rammeområde2 (Familie og forbruk), under Bondevik II-regjeringen i Mrd.kr og prosent.

	Regjeringen i Mrd. Kr.	Regjeringen %	Ap i Mrd. Kr.	Ap i %
2002	32,672	5,74	36,672	6,45
2003	35,065	6,05	34,226	5,91
2004	40,367	6,81	37,877	6,39
2005	43,234	6,84	41,843	6,62

Kilde: (B.innst.S.I (2001-2002):141, (2002-2003):162, (2003-2004):199-200, (2004-2005):195-196). Prosenten i tabellen er regnet ut ved hjelp av tallene i Tabell 5.0

Regjeringen bevilget i 2002 budsjettet 0,71 prosent under det Ap bevilget til rammeområde *Familie og forbruk*. I 2003 derimot var det Bondevik II-regjeringen som bevilget 0,14 prosent over Ap. Regjeringens bevilgninger økte med 0,31 prosent fra 2002 til 2003, mens Aps bevilgninger sank med 0,54 prosent. Tabell 5.1.4 viser at regjeringen bevilget større andel av sitt budsjett i 2003 til dette rammeområdet, enn det Ap gjorde. I 2004 var det en forskjell på 0,42 prosent mellom regjeringen og Ap, mens det i 2005 var en forskjell på 0,22 prosent. Vi kan se at regjeringen gjennom hele stortingsperioden øker sine bevilgninger for hvert år, mens opposisjonspartiet reduserer bevilgningene fra 2002 til 2003, men øker for hvert år resten av stortingsperioden.

I (B.innst.S.I (2003-2004):86) heter det at ”samarbeidsregjeringen vil sikre familiene valgfrihet gjennom kontantstøtte og utbygging av barnehageplasser. Skatter og avgifter må reduseres slik at familiene får beholde mer av egne inntekter”. Videre argumenterer medlemmene fra regjeringspartiene for at vi må ha både offentlige, private og frivillige tilbud til brukere. Ifølge medlemmene fra regjeringspartiene i (B.innst.S.I (2004-2005):73) er svært mange av barnehageplassene som har blitt bygget gått til barn som har utvidet sin barnehageplass fra deltid til heltid. Det var et mål for Bondevik II-regjeringen at offentlige og private barnehager skulle prioriteres likt.

Medlemmene fra Ap argumenterer for i (B.innst.S.I (2002-2003):66) at det er nødvendig med økt statstilskudd for å sikre at det blir bygget flere barnehageplasser, det vil også føre til at flere barn får barnehageplass. Ved å innføre maksimalpris på barnehager vil det i følge Ap ikke være familiens økonomiske situasjon som avgjør om barna kan gå i barnehage. I (B.innst.S.I (2004-2005):73) er Ap missfornøyd med at regjeringen ønsket å utsette prisedsettelsen, fordi de ønsker å bygge flere barnehageplasser. Regjeringen reduserte også målsettingen om hvor mange barnehageplasser som skal bygges, noe Ap mener er passivt.

Forskjellen på dette område er størst når det gjelder hvilke tiltak innenfor rammeområdet de ønsker å prioritere. Mens Ap ønsker å innføre en makspris på barnehager så ønsker regjeringen heller å bygge flere barnehager. Bondevik II-regjeringen bevilger gjennomgående større andel av budsjettet sitt til *Familie og forbruk* enn det Ap gjør.

5.1.5 Bevilgninger på *Rammetilskudd til kommunene*

Tabell 5.1.5 Bevilgninger på rammeområde 19 (Rammetilskudd til kommunene), under Bondevik II-regjeringen i Mrd.kr og prosent.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	Ap i Mrd. Kr.	Ap i %
2002	71,051	12,49	71,375	12,56
2003	53,393	9,21	54,327	9,37
2004	42,872	7,23	52,700	8,89
2005	46,654	7,38	42,633	6,75

Kilde: (B.innst.S.I (2001-2002):141, (2002-2003):162, (2003-2004):199-200, (2004-2005):195-196). Prosenten i tabellen er regnet ut ved hjelp av tallene i Tabell 5.0

Under Bondevik II-regjeringen ser vi at bevilgningene til kommunene skiller seg ut i 2002. De er mye høyere enn alle de andre årene. Tabell 5.1.5 viser at Ap reduserte sine bevilgninger for hvert år fra 2002 til 2005. Det var hele 5,81 prosent forskjell mellom Aps bevilgninger i 2002 og 2005, mens det var 5,11 prosent forskjell mellom 2002 og 2005 for regjeringen. Det er også forskjell fra 2003 til 2004 på regjeringen og Ap, der regjeringen øker sine bevilgninger med 0,02 prosent fra 2003 til 2004, mens Ap reduserer sine med 0,48 prosent. Det samme gjelder for det siste året under Bondevik II-regjeringen der Ap reduserer sine bevilgninger med 2,14 prosent og regjeringen øker sine bevilgninger med 0,15 prosent fra året før.

Forskjellen på hvor mye de prioriterer på *Rammetilskudd til kommunene* er størst i 2004 der regjeringen bevilger 7,23 prosent, mens Ap bevilger 1,66 prosent mer enn regjeringen. Aps medlemmer argumenterer for i (B.innst.S.I (2003-2004):187) at kommunene og fylkeskommunene har ansvaret for nesten alt av offentlig tjenesteproduksjon, og at de derfor må ha økonomiske rammer som gjør at de kan utføre de tjenestene som det er behov for i befolkningen. Ap argumenterer videre for at for at de ikke ønsker å konkurranseutsette og privatisere helsevesenet og eldreomsorgen slik regjeringen vil for å få til en bedre effektivisering i sektorene før det blir evaluert hva konsekvensene er. Under dette rammeområde ser vi at det i 2004 var forskjeller både på hvor mye de bevilget og at regjeringen og Ap ønsker forskjellig når det gjelder privatisering og konkurranseutsetting av eldreomsorgen og helsevesenet.

5.2 Stoltenberg II-regjeringen, Høyre og FrPs prioriteringer i budsjettene

Under valget i 2005 ble det regjeringsskifte. Bondevik II-regjeringen måtte gå av, mens det nå var Ap, Sv og Sp som stod for tur til å sitte i regjering. De dannet det som i dag heter Stoltenberg II-regjeringen. Ap fikk en oppslutning på 32,7 prosent av stemmene og sammen med SV og Sp hadde de 87 mandater totalt. Høyre fikk 14,1 % av stemmene, mens FrP fikk 22,1 % av stemmene. KrF endte med 6,8 prosent av stemmene, mens Venstre kom akkurat over sperregrensa på 4 prosent (Aardal 2007:14-15). Under Stoltenberg II-regjeringen vil jeg bruke Høyre og FrP som opposisjonspartier, siden disse partiene fikk størst andel av stemmene av alle opposisjonspartier. En annen mulighet hadde vært å bruke Høyre, KrF og Venstre som opposisjonspartier til den nye regjeringen siden de satt i regjering under forrige stortingsvalg. Men siden KrF og Venstre hadde så liten andel av stemmene er det heller Høyre og FrP som blir brukt som opposisjonspartier.

5.2.1 Bevilgninger på *Samferdsel*

Tabell 5.2.1 Bevilgninger på rammeområde 18 (Samferdsel) under Stoltenberg II-regjeringen i Mrd.kr og prosent.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	H i Mrd. Kr.	H i %	FrP i Mrd.Kr	FrP i %
2006	21,444	3,30	20,235	3,12	24,467	3,67
2007	23,176	3,34	23,790	3,44	25,916	3,62
2008	24,651	3,31	25,126	3,38	26,841	3,53
2009	28,069	3,42	29,048	3,54	33,197	3,89

Kilde: (B.innst.S.I (2005-2006): 101-102, (2006-2007):133, (2007-2008):134-135,(2008-2009):168). Prosenten er regnet ut ved hjelp av Tabell 5.0.

Tabell 5.2.1 viser at i 2006 bevilget regjeringen 3,30 prosent av budsjettet til *Samferdsel*. Høyre bevilget 0,18 prosent mindre enn regjeringen, mens FrP bevilget 3,67 prosent av sitt budsjett, som tilsvarer 0,37 prosent mer på samferdsel enn regjeringen. Vi ser i 2007 at regjeringens bevilgninger steg med 0,04 prosent i forhold til året før. Høyre økte bevilgningene fra 2006 til 2007 med 0,32 prosent, mens FrP gjorde det motsatt av regjeringen og Høyre og reduserte bevilgningene fra året før med 0,05 prosent. I forhold til regjeringen bevilget Høyre 0,1 prosent mer på dette rammeområde, mens FrP bevilget 0,28 prosent mer til samferdsel enn det regjeringen gjorde. I forhold til Høyre bevilget FrP 0,18 prosent mer. Vi ser også i 2007 at det er FrP som brukte størst del av sitt budsjett til samferdsel i forhold til de andre. Fra 2007 til 2008 reduserte regjeringen sine bevilgninger med 0,03 prosent, Høyre reduserte bevilgningene med 0,06 prosent og FrP med 0,09 prosent. Akkurat som i 2007 var det også i 2008 FrP som brukte størst andel av sitt budsjett på dette rammeområdet. Det som

er felles for både regjeringen og de to utvalgte opposisjonspartiene er at alle reduserte bevilgningene på samferdsel fra 2007 til 2008. Også for budsjettåret 2008 er det størst forskjell mellom FrP og regjeringen på hvor mye de bevilger. Fra 2008 til 2009 gikk bevilgningene for opposisjonspartiene og regjeringen opp igjen. Regjeringen økte sine bevilgninger til samferdsel med 0,11 prosent, Høyre med 0,16 prosent og FrP med 0,36 prosent. Vi ser at FrP bevilget 0,47 prosent mer til samferdsel enn det regjeringen gjorde i 2009. Men som vi ser av Tabell 5.0 var budsjettet til FrP dette året også større enn regjeringens. Gjennomgående for denne perioden ser vi at det er FrP som bevilget mest penger til samferdsel i forhold til Høyre og regjeringen, mens Høyre bare i 2006 bevilget mindre andel av pengene enn det regjeringen gjorde. Regjeringen er mer forpliktet til sine budsjett enn det opposisjonspartiene er, fordi opposisjonspartiene ikke sitter i regjering og derfor ikke har samme forpliktelsene til sine budsjett som regjeringen. Vi kan derfor ikke være sikre på at det er slik opposisjonspartiene hadde prioritert dersom de satt i regjering.

Medlemmer fra FrP argumenterte for i (B.innst.S.I (2006-2007):120) at regjeringen har slått fast at transportinfrastrukturen er et offentlig ansvar. At infrastrukturen bygges ut er også avgjørende for vekst og utvikling i lokalsamfunn og næringsliv. Medlemmene fra FrP argumenterte for at regjeringens budsjett for 2007 for samferdsel og riksveiinvesteringer ikke gjenspeiler ansvaret regjeringen hevder at de har. De viser til at regjeringens forslag ikke oppfylder Nasjonal Transportplan⁹. Medlemmene viser videre til begrunnelsen for handlingsregelen der det sies at det økte handlingsrommet som innfasing av oljepengene gir skal brukes til å styrke vekstevnen i økonomien, der det ifølge dem var tre spesifikke punkter som skulle bidra til økt vekst. ”Lavere skatter på arbeid, tiltak for en forbedret infrastruktur og tiltak for å bringe frem ny kunnskap gjennom forskning og utvikling” (B.innst.S.I (2006-2007):120). FrP ønsker å prioritere på bygging av vei, mens regjeringen prioriterer jernbane. I (B.innst.S.I (2007-2008):120) argumenterte FrPs medlemmer for at de har fokus på en varig storsatsing på veiutbygging. De ønsket å bygge opp et infrastruktur fond der avkastningen av fondet skulle gå til realinvesteringer i samferdsel. Denne måten gjør at det blir etablert en basis for investeringer i vekst og verdiskaping i fremtiden. De argumenterer for at ”Fondets årlige avkastninger vil utgjøre bærebjelken i en helt nødvendig opptrapping av innsatsen på samferdselsområdet” (B.innst.S.I (2008-2009):151). Perspektivet på oppgradering av vei og jernbane er nå på 50 til 70 år ifølge FrP. De argumenterer for at fondet kan bidra til at dette

⁹ Nasjonal Transport Plan går ut på at 2,2 mrd. kroner mer hvert år skal brukes til vei og jernbane. 1 av disse mrd. er forbeholdt riksveiinvesteringer (B.innst.S.I (2006-2007):120).

går mye raskere og de har satt et anslag på 20 år. De har fremmet et forslag for at fondet skulle opprettes i 2009.

Dersom Norge skal få til konkurransedyktige bedrifter i distriktene, argumenterer Høyres medlemmer for i (B.innst.S.I (2006-2007):122, (2007-2008):122-123) at infrastrukturen må være bra. De hevder at samtidig som veibyggingen i Norge er god distriktspolitikk er den også god næringspolitikk. Videre argumenterer de for at vi må utnytte de gode tidene og investere i fremtiden når vi har mulighet til det. Medlemmene fra Høyre argumenterte videre for at økt konkurranse under utbyggingen av infrastruktur kan sikre mer midler til jernbaneinvesteringer, og peker på at konkurranseutsetting i Jernbaneverket er vanlig. Ifølge Høyres medlemmer kan bruken av anbud være mer effektivt enn universell utforming. De ønsker mer konkurranse på utbygging og vedlikehold av jernbanen for å sikre mer midler til jernbane.

Den største forskjellen på samferdsel under Stoltenberg II-regjeringen er at FrP hele veien lå over både Høyre og regjeringen på bevilgningene, de la også opp til mer pengebruk enn regjeringen. Ut fra argumentasjonen ser vi at Høyre i forhold til regjeringen ønsker mer konkurranseutsetting. Dette kan ses i sammenheng med det Gylfason (2006:227) argumenterer for; at det kan være et mindre tydelig sykdomstegn på at Norges økonomiske utvikling over tid stagnerer fordi det er mangel på konkurranseutsetting. Dette kan tyde på at de ønsker å gjøre noe med det og forskjellen er at i forhold til regjeringen ønsker Høyre nettopp å konkurranseutsette innenfor samferdsel.

5.2.2 Bevilgninger på Kirke, utdanning og forskning

Tabell 5.2.2 Rammeområde 17 (Kirke, utdanning og forskning), under Stoltenberg II-regjeringen i Mrd.kr og prosent.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	H i Kr.	H i %	FrP i Mrd.Kr	FrP i %
2006	38,062	5,86	38,134	5,87	38,058	5,71
2007	37,506	5,41	38,437	5,56	38,363	5,36
2008	37,684	5,06	38,391	5,21	38,492	5,06
2009	39,205	4,77	39,956	4,86	40,030	4,70

Kilde: (B.innst.S.I (2005-2006): 101-102, (2006-2007):133, (2007-2008):134-135,(2008-2009):168). Prosenten er regnet ut ved hjelp av Tabell 5.0.

Tabell 5.2.2 viser at det var Høyre som bevilget mest penger til dette rammeområde i 2006. De bevilget 0,01 prosent mer enn regjeringen, mens FrP bevilget 0,15 prosent mindre til dette rammeområde i forhold til regjeringen. Regjeringen reduserte bevilgningene til rammeområde

Kirke, utdanning og forskning med 0,45 prosent fra 2006 til 2007, Høyre med 0,31 prosent og FrP med 0,35 prosent. Vi ser at i 2007 brukte Høyre 0,15 prosent mer av budsjettet på dette rammeområdet enn regjeringen, mens FrP bruker 0,05 prosent mindre enn regjeringen. For budsjettåret 2008 er det igjen Høyre som bevilget størst andel av sitt budsjett på *Kirke, utdanning og forskning*, mens regjeringen og FrP bevilget like stor andel. Ut fra tabellen ser vi også at både regjeringen og opposisjonspartiene reduserer sine bevilgninger fra 2008 til 2009. Høyre bevilget 0,09 prosent mer enn regjeringen i 2009, mens FrP bevilget 0,07 prosent mindre enn regjeringen.

FrP argumenterte for i (B.innst S.I (2005-2006):87,(2006-2007):110, (2007-2008):110), (2008-2009):139) at det bør være et mål for Norge at utdanningssystemet skal ligge i verdenstoppen med fokus på kvalitet og læringsresultater fordi arbeidsplassene i fremtiden trenger denne kunnskapen. Videre argumenterte partiet for i (B.innst.S.I (2006-2007):110) at Norge er blant landene i verden som bruker mest penger på utdanningssektoren, men allikevel er ikke Norge blant verdens ledende nasjoner innenn utdanningssektoren. Også her ønsker de at private og offentlige utdannings institusjoner skal være økonomisk likestilt. Grunnen til dette sier de er for at den enkelte bruker skal få mer makt og at det skal bli konkurranse mellom det offentlige og det private, som igjen vil øke fokuset på kvalitet i utdanningssystemet. De ønsker at dette skal gjelde på grunnskole, videregående og høyere utdanning. I (B.innst.S.I (2006-2007):113) argumenterer de for at forskning har en stor betydning for velferdssamfunnet.

Høyres medlemmer argumenterte for i (B.innst.S.I (2006-2007):114-115) at Bondevik II-regjeringen la opp til at utdanning og forskning skulle forsterkes, senest i St.prp.nr.1 (2005-2006). Høyres medlemmer er derfor fornøyd med at regjeringen viderefører den økonomiske satsningen på Kunnskapsløftet for 2007. Men samtidig argumenterte de for at de ikke er fornøyd med at Stoltenberg II-regjeringen ikke har like stor satsning på høyere utdanning og forskning som Bondevik II-regjeringen hadde. Videre ønsker Høyres medlemmer å understreke hvor viktig forskning og høyere utdanning er for velstandsutviklingen i fremtiden. I (B.innst.S.I (2007-2008):111) heter det fra Høyres medlemmer at ” I en tid hvor bruk av kunnskap og teknologi blir stadig mer sentralt, blir utdanningssystemets evne til å utvikle menneskers kunnskaper og ferdigheter avgjørende for den fremtidige velstandsutviklingen i Norge”. Høyres medlemmer stiller seg kritisk til at regjeringen viderefører kuttet til basisbevilgninger til universiteter og høyskoler. Ifølge dem fører dette til at Kvalitetsreformen i høyere utdanning ikke er fullt finansiert. I (B.innst.S.I (2008-2009):140) argumenterer

partiets medlemmer for at de prioriterer forskning og kunnskap gjennom opptappingen av fondet for forskning og nyskaping. Videre argumenterer medlemmene fra Høyre for at de styrker basisbevilgningene til universiteter og høyskoler og prioriterer flere stipendiat og post.doc.- stillinger. Dette mener de er satsninger som vil bidra til at Norge er klar for fremtidlige økonomiske utfordringer.

Oppsummert kan vi se at Høyre hele veien under Stoltenberg II-regjeringen bevilger større andel av budsjettet til dette rammeområdet enn det regjeringen gjør, mens FrP bevilger mindre andel av sitt budsjett selv om de legger opp til å bruke mer oljepenger enn regjeringen. Vi ser også at en forskjell er at FrP ønsker at private og offentlige utdanningsinstitusjoner skal være likestilt både økonomisk og lovmessig. De argumenterte for i (B.innst.S.I (2006-2007):110) at dette ønsker de for å få til mer konkurranse mellom det offentlige og private som kan bidra til økt fokus på kvaliteten i utdanningssystemet. Som nevnt tidligere argumenterte Gylfason (2006:227) for at i Norge har det blitt en økning i de som tar utdanning, men at det er usikkert om kvaliteten på utdanningen har blitt bedre og han argumenterte også for at blant annet utdanningssektoren har mangel på konkurranseutsetting. Vi kan se at det er nettopp dette FrP ønsker å få til ved å legge opp til en politikk der kvaliteten i utdanningssystemet ligger i fokus og at offentlige og private skoler kan få den samme økonomiske støtten for å få til mer konkurranseutsetting. Selv om Høyre hele veien bevilger større andel av sitt budsjett til dette rammeområde ser vi at det er veldig liten forskjell i hvor mye penger det er snakk om. Siden FrPs oljepengebruk er høyere enn regjeringens, og de prioriterer mindre til *Kirke, utdanning og forskning* enn det regjeringen gjør kan vi si at Høyre og regjeringen er mer opptatt av å bevilge mer til dette rammeområde enn FrP er. Et argument for dette kan være at det er fordi FrP ikke støtter opp handlingsregelen at de ikke prioriterer dette rammeområdet, men et annet er at politikken deres ikke er så opptatt av forskning og utdanning. Høyre derimot ser vi ut fra prioriteringene er de som er mest opptatt av forskning og utdanning.

5.2.3 Bevilgninger på *Næring*

Tabell 5.2.3 Bevilgninger på rammeområde 9 (Næring), under Stoltenberg II-regjeringen i Mrd.kr og prosent.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	H i Mrd. Kr.	H i %	FrP i Mrd.Kr	FrP i %
2006	2,950	0,45	2,811	0,43	3,095	0,46
2007	3,309	0,48	3,171	0,46	3,397	0,47
2008	3,935	0,53	3,681	0,49	3,832	0,50
2009	4,429	0,54	4,098	0,50	4,471	0,52

Kilde: (B.innst.S.I (2005-2006): 101-102, (2006-2007):133, (2007-2008):134-135,(2008-2009):168). Prosenten er regnet ut ved hjelp av Tabell 5.0.

Bevilgningene på rammeområde 9, *Næring*, var det FrP som bevilget mest til i 2006. Partiet bevilget 0,01 prosent mer enn regjeringen, mens Høyre bevilget 0,02 prosent mindre enn regjeringen. I 2007 bevilget regjeringen 0,03 prosent mer av budsjettet til *Næring* enn i 2006, det samme gjorde Høyre, mens FrP økte andelen med 0,01 prosent. I 2008 var det igjen regjeringen som bevilget mest på dette rammeområde i forhold til Høyre og FrP. Høyre bevilget 0,04 prosent mindre enn regjeringen, mens FrP bevilget 0,03 prosent mindre enn regjeringen budsjettåret 2008. Det siste året i denne stortingsperioden var det også regjeringen som bevilget størst andel av sitt budsjett på næring. FrP lå bare 0,02 prosent under, mens Høyre lå 0,04 prosent under regjeringen. Alle årene bortsett fra 2006 denne stortingsperioden er det regjeringen som bevilger størst andel av sine budsjett til dette rammeområdet i forhold til Høyre og FrP. Vi ser at forskjellen mellom regjeringen og opposisjonspartiene er minimal i forhold til hvor mye de bevilger på dette rammeområde.

FrP argumenterer for i (B.innst.S.I (2006-2007):77, (2007-2008):84, (2008-2009):106) at deres næringspolitikk er fokusert på fri konkurranse. Medlemmene for FrP argumenterer videre for at det skal satses på områder der Norge har spesielle forutsetninger som biomarin, energi, offshore, maritim og reiseliv sektoren. Medlemmene fra FrP argumenterer mot sparing i utlandet, og de hevder at dette heller bør brukes i privat næringsliv i Norge. Ifølge FrP vil dette bidra til å skape grunnlaget for vekst etter hvert. Partiet argumenterer videre for i (B.innst.S.I (2008-2009):106) at Stoltenberg II-regjeringen ikke tar hensyn til de konkurransedyktige rammebetingelsene små og mellomstore bedrifter trenger. Ved å senke skattene og avgiftene og et enkelt regelverk ønsker FrPs medlemmer å sikre mindre bedrifter for videre vekst.

Høyres medlemmer argumenterer for i (B.innst.S.I (2006-2007):78, (2007-2008):84, (2008-2009):107) at fremtidsrettet næringspolitikk er den beste garantien vi har for å oppnå felles

velferd. Det heter at ”Økt satsing på forskning og utvikling, styrking av forenklingsarbeid og gode handelsavtaler er sentrale elementer sammen med konkurransedyktige skattebetingelser for å oppnå økt vekst” (B.innst.S.I (2006-2007):78, (2007-2008):84). Ifølge Høyres medlemmer i (B.innst.S.I (2007-2008):85) svekker regjeringen verdiskapingen og arbeidsplassene når de øker skatten på privat kapital som investeres i bedriftene i Norge. Videre argumenterer de for at regjeringen ikke gjør noe for å bedre tilgangen på arbeidskraft. Høyre har derfor for budsjettåret flere forslag som de sier kan bidra til å øke arbeidstilbudet gjennom å gjøre det mer lønnsomt å arbeide og gjennom å få trygdede tilbake til arbeid, samtidig som de ønsker å øker muligheten for arbeidsinnvandring.

I (B.innst.S.I (2008-2009):107) argumenterer Høyres medlemmer for at regjeringen hadde gode forutsetninger da de tok over i 2005 pga oppgangskonjunkturer. De viser til at Bondevik II-regjeringen hadde lagt grunnlaget for den positive utviklingen. De argumenterer også for at regjeringen med de store skatteinntektene burde ha prioritert i investeringer som senere ville gi gevinster. Høyres medlemmer viser til i denne finansinnstillingen NHOs Konkurranssevnebarometer for 2008 at Norge gjør det dårligere på områder som gjennom handlingsregelen er bestemt skal satses på; infrastruktur, forskning og utdanning, samt vekstskapende skatteletter.”Disse medlemmer mener det er tvingende nødvendig for norsk økonomi, norske arbeidsplasser, norsk vekst, velstand og vårt offentlige velferdssystem at det tas grep for å styrke norske bedrifter” (B.innst.S.I (2008-2009):107). Høyres medlemmer la derfor frem en næringspakke for 2009 budsjettet som de mener vil sikre bedriftenes lønnsomhet, bidra til å stimulere til investeringer og sikre arbeidsplassene. Dersom man skaper trygghet i norske bedrifter vil dette føre til skatteinntekter som igjen bidrar til å trygge velferdsstaten er deres argument.

Som vi ser ut fra Tabell 5.2.3 så er ikke forskjellene på hvor mye penger regjeringen og opposisjonspartiene skal bruke på rammeområde *Næring* av betydelig størrelse. Vi ser at på det meste bruker de så vidt over en halv prosent av totalutgiftene på dette rammeområde. Det som er forskjellig er deres politikk og hvordan de ønsker å bruke pengene innen for rammeområde. Vi ser også at Høyre argumenterer for at de er opptatt av at Norge skal følge opp områdene som Handlingsregelen sier er nødvendig for å få opp veksten i den norske økonomien.

5.2.4 Bevilgninger på *Familie og forbruk*

Tabell 5.2.4 Bevilgninger på rammeområde 2 (Familie og forbruk), under Stoltenberg II-regjeringen i Mrd.kr og prosent.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	H i Mrd. Kr.	H i %	FrP i Mrd.Kr	FrP i %
2006	46,479	7,16	45,429	7,00	45,136	6,78
2007	50,176	7,24	49,840	7,21	50,060	6,99
2008	54,538	7,32	54,024	7,27	54,198	7,13
2009	59,088	7,19	58,577	7,13	59,101	6,93

Kilde: (B.innst.S.I (2005-2006): 101-102, (2006-2007):133, (2007-2008):134-135,(2008-2009):168). Prosenten er regnet ut ved hjelp av Tabell 5.0.

Når det gjelder rammeområde *Familie og forbruk* ser vi ut fra Tabell 5.2.4 at det under hele stortingsperioden er regjeringen som bevilger størst andel av sitt budsjett til dette rammeområdet i forhold til Høyre og FrP. I 2006 bevilget Høyre 0,16 prosent mindre enn regjeringen, mens FrP bevilget 0,38 prosent mindre enn regjeringen. I 2007 var forskjellen nede på 0,03 prosent mellom regjeringen og Høyre og 0,25 prosent mellom regjeringen og FrP. I 2008 bevilget Høyre 0,05 prosent mindre til *Familie og forbruk* enn regjeringen, mens FrP bevilget 0,19 prosent mindre enn regjeringen. Regjeringen bevilget i 2009 7,19 prosent av budsjettet til familie og forbruk, mens Høyre lå 0,06 prosent under regjeringen, og FrP 0,26 prosent under regjeringens bevilgninger.

FrP argumenterer for i (B.innst.S.I (2006-2007):50) at for å kunne tilby valgfrihet for foreldre må det satses på full barnehage dekning. De legger vekt på at offentlige og private barnehager bør behandles likt, og at det er på denne måten en vil sikre flere barnehageplasser og lavere kostnader. Også Høyre argumenterer for i (B.innst.S.I (2006-2007):51) for at de ønsker full barnehagedekning, men for å få til dette må private barnehager også bygges ut. Videre argumenterer Høyre for i (B.innst.S.I (2008-2009):67) at de setter pris på at målet om full barnehagedekning er nådd, men de mener at utbyggingen har skjedd så fort at kvaliteten i barnehagene har kommet i bakgrunnen. At det hele tiden har vært fokus på nye barnehageplasser har bidratt til at eksisterende barnehageplasser ikke har blitt vedlikeholdt. Høyre argumenterer for at regjeringen har lagt opp til at private barnehager skal avvikles, men partiet argumenterer for at private barnehager bidrar til mangfold i barnehagesektoren og effektiv ressursutnyttelse. De ønsker derfor å jobbe hardt for å få til likestilling mellom offentlige og private barnehager.

Tabell 5.2.4 viser at regjeringen hele veien bevilget størst andel av budsjettets utgifter i denne perioden til *Familie og forbruk*, mens FrP hele veien bevilger minst andel av sitt budsjett i forhold til regjeringen og Høyre. Forskjellene på bevilgninger mellom Høyre og FrP er der, men de er veldig små. Forskjellen mellom regjeringen og FrP er derimot større enn mellom regjeringen og Høyre. På det meste var forskjellen mellom FrP og regjeringen 0,38 prosent i 2006, mens på det laveste var forskjellen under Stoltenberg II perioden på 0,19 prosent. Det er også forskjell i politikken til regjeringen og opposisjonspartiene. Alle parter er enige om at de ønsker full barnehagedekning og at dette må prioriteres, men FrP og Høyre ønsker i tillegg akkurat som på utdanningssektoren at både offentlige og private barnehager skal likestilles økonomisk.

5.2.5 Bevilgninger på *Rammetilskudd til kommunene*

Tabell 5.2.5 Bevilgninger på rammeområde 19 (Rammetilskudd til kommunene), under Stoltenberg II-regjeringen i Mrd.kr og prosent.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	H i Mrd. Kr.	H i %	FrP i Mrd.Kr	FrP i %
2006	53,872	8,30	49,933	7,69	53,872	8,09
2007	57,715	8,34	56,355	8,15	58,266	8,14
2008	64,847	8,70	61,624	8,29	65,447	8,61
2009	72,498	8,83	72,314	8,80	73,825	8,66

Kilde: (B.innst.S.I (2005-2006): 101-102, (2006-2007):133, (2007-2008):134-135,(2008-2009):168). Prosenten er regnet ut ved hjelp av Tabell 5.0.

Tabell 5.2.5 viser at regjeringen i 2006 bevilget 8,30 prosent på *Rammetilskudd til kommunene*. Det tilsvarer 0,61 prosent mer enn Høyre og 0,21 prosent mer enn FrP. I 2007 bevilget regjeringen 8,34 prosent av budsjettet til rammetilskudd til kommunene, det tilsvarer 0,19 prosent mer enn Høyre og 0,20 prosent mer enn FrP. Vi ser også ut fra Tabell 5.2.5 at bevilgningene fra 2006 til 2007 økte med 0,04 prosent for regjeringen, 0,41 prosent for Høyre og 0,05 prosent for FrP. Budsjettåret 2008 bevilget regjeringen 8,70 prosent av budsjettet til kommunene, det er 0,41 prosent mer enn Høyre og 0,09 prosent mer enn FrP. Regjeringen økte bevilgningene for rammetilskudd til kommune med 0,36 prosent fra 2007 til 2008, Høyre med 0,14 prosent og FrP med 0,47 prosent. I 2009 bevilget regjeringen 8,83 prosent av budsjettet til kommunene, det tilsvarer 0,03 prosent mer enn Høyre og 0,17 prosent mer enn FrP. Regjeringen økte sine bevilgninger til rammeområde 19 fra 2008 til 2009 med 0,13 prosent. Høyre økte bevilgningene med 0,51 prosent fra 2008 til 2009, mens FrP hadde en økning på rammetilskudd til kommunene på 0,05 prosent. Vi ser for 2009 at Høyre øker sine

bevilgninger til kommunene med over en halv prosent av budsjettet i forhold til året før, noe som er ganske mye i forhold til hva FrP prioriterer å gjøre.

Høyre argumenterer for i (B.innst.S.I (2007-2008):125) at partiet ønsker å flytte mer makt og ansvar til lokalsamfunnet. Grunnen til dette er fordi de mener at de som står nærmest utfordringene er de som ser løsningene best. De ønsker også at større del av skatten som innbyggerne betaler skal gå til kommunene. I motsetning til regjeringen, ønsker Høyre at kommunene i fremtiden skal beholde en andel av skatteinntektene fra bedriftene. Videre ønsker partiet at kommunene skal bli motivert til å lage flere arbeidsplasser og verdiskaping, og ønsker derfor å øke kommunens andel av selskapskatten. Høyre argumenterer også for at regjeringens økte statlige overføring fører til svekket vekst. De argumenterer for at den økte statlige overføringen fører til at pengene bytter plass fra høy verdiskaping til områder med lav verdiskaping. Høyres medlemmer argumenterer for i (B.innst.S.I (2007-2008):126) at Bondevik II-regjeringen investerte fremtidsrettet. Skattelettelsene til Bondevik II-regjeringen argumenterer de for at har bidratt til vekst. Sysselsettingen har blitt sterkere, noe som igjen har resultert i økte skatteinntekter. FrP kritiserer i (B.innst.S.I (2008-2009):43) dagens modell for finansieringen av kommunesektoren. Ifølge FrP er dette en modell som ikke sikrer at tilbudene er likeverdige, den sikrer heller ikke kvaliteten på tjenestene og økonomisk forutsigbarhet. FrP ønsker at staten skal ta over ansvaret for skole, eldre og pleie slik at alle innbyggere i landet får de samme tilbudene uavhengig av hvor de bor.

Vi ser gjennomgående ut fra bevilgningene på *Rammetilskudd til kommunene* at regjeringen bevilger mest i forhold til Høyre og FrP. Vi ser også at bevilgningene stiger i hele perioden for hvert år både fra regjeringen og opposisjonspartiene. På det meste var forskjellen 0,61 prosent mellom Høyre og regjeringen i 2006, mens forskjellen på det minste var på 0,03 i 2009 mellom Høyre og regjeringen. Forskjellene på bevilgninger mellom FrP og regjeringen var størst i 2006, på 0,21 prosent, mens forskjellen var lavest i 2008, på bare 0,09 prosent.

5.3 Stoltenberg III-regjeringen, Høyre og FrPs prioriteringer i budsjettene og sammenligning med Bondevik II- og Stoltenberg II-regjeringen.

Arbeiderpartiet fikk 35,4 prosent av stemmene under valget i 2009, mens SV og Sp fikk 6,2 prosent av stemmene hver. Frp ble det største opposisjonspartiet under valget med 22,9 prosent av stemmene, mens Høyre var fikk 17,2 prosent av stemmene (Kommunal og regionaldepartementet 08.10.2009). Ap, SV og Sp ble derfor sittende over i den nye stortingsperioden. Siden FrP og Høyre var de opposisjonspartiene som fikk flest stemmer

under valget i 2009 velger jeg å bruke de samme opposisjonspartiene for den siste stortingsperioden. Det er også mest hensiktsmessig for å kunne sammenligne over tid.

Under dette kapittelet vil jeg se på Stoltenberg III-regjeringen sine bevilgninger på samme rammeområdene som med de to andre stortingsperiodene og sammenligne deres bevilgninger med opposisjonspartiene Høyre og FrP. I tillegg vil jeg i dette kapittelet sammenligne de tre stortingsperiodene med hverandre.

5.3.1 Bevilgninger på *Samferdsel*

Tabell 5.3.1 Bevilgninger på rammeområde 18 (Samferdsel), under Stoltenberg III-regjeringen i Mrd.kr og prosent.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	H i Mrd. Kr.	H i %	FrP i Mrd.Kr	FrP i %
2010	28,209	3,19	28,908	3,28	32,223	3,66
2011	30,926	3,31	31,878	3,31	36,917	3,92

Kilde: (Innst.2S (2009-2010):175, (2010-2011): 201-202). Prosenten er regnet ut ved hjelp tallene i Tabell 5.0.

I forhold til regjeringen og Høyre viser Tabell 5.3.1 at det er FrP som bruker mest penger på samferdsel. FrP bruker 0,47 prosent mer enn regjeringen på samferdsel i 2010. FrP argumenterer for at ”Veinettet er vår viktigste infrastruktur, og effektive, sikre og miljøvennlige veier er helt avgjørende for næringslivets konkurransevne og innbyggernes behov og krav til mobilitet” (Innst.2 S (2009-2010):151). For Høyre er infrastrukturen nødvendig for at distrikts-Norge skal være konkurransedyktig. (Innst.2 S (2009-2010):154). Året etter ser vi at regjeringen og Høyre budsjetterer med like mange prosent til samferdsel, mens FrP budsjetterer med 0,61 prosent mer enn regjeringen og Høyre i 2011. Vi ser også at det er FrP som har størst økning på hvor stor andel av pengene de bruker til samferdsel fra 2010-2011, mens Høyre har minst økning fra 2010-2011, (0,03) prosent.

FrP argumenterer for i (B.innst.S.I (2010-2011):177) at ”Samferdsel investeringer gir økonomisk vekst”. Videre argumenterer de for at næringslivets konkurransevne avhenger av effektive og sikre veger. De argumenterer også for i (B.innst.S.I (2010-2011):178) at de fremmer en egen storbybakke for å få til verdiskaping gjennom satsning på transport i storbyene. De argumenterer også for at de ønsker å endre måten budsjettet bli ført på. Grunnen til dette er fordi de ønsker at infrastruktur skal føres som investering og ikke som utgift.

Høyres medlemmer argumenterer for i (B.innst.S.I (2010-2011):180) at Høyre er opptatt av å finne løsninger som gjør at utbyggingen og vedlikeholde i samferdsel sektoren går raskere. Partiet ønsker å etablere fond som skal gå til å vedlikeholde samferdsel. De argumenterer for at dette er nødvendig for å klare å møte utfordringene på vedlikehold av vei og jernbane. Avkastningen av dette fondet argumenterer Høyre for at skal brukes i tillegg til de årlige bevilgningene til samferdsel.

Som vi så i Tabell 5.1.1 bevilget Bondevik II- regjeringen 3,36 prosent på samferdsel i 2004, det var den høyeste bevilgningen *Samferdsel* fikk under Bondevik II-regjeringen. Rett før regjeringsskifte gikk bevilgningene ned med 0,22 prosent fra 2004 til 2005. I 2006 bevilget Stoltenberg II-regjeringen 0,16 prosent mer til samferdsel enn det Bondevik II-regjeringen gjorde på det siste året av sin stortingsperiode. Under hele Stoltenberg II-regjeringen holdt bevilgningene seg på over 3,30 prosent. I tabell 5.2.1 ser vi at i 2009, bevilget Stoltenberg II-regjeringen 3,42 prosent på rammeområdet. Det er den største bevilgningen som har blitt gjort av en regjering siden handlingsregelen ble innført. Men som vi ser ut fra Tabell 5.3.1 var bevilgningene på samferdsel 3,19 prosent året etter, som er en reduksjon på 0,23 prosent fra året før. Vi ser også i Tabell 5.1.1 at Ap som opposisjonsparti i 2005 bevilget nesten like stor prosent som regjeringen gjorde i 2006, mens Høyre som i 2005 satt i regjering bevilget bare litt mindre som regjeringsparti i 2005 enn som opposisjonsparti i 2006. Som vi kan se fra Tabell 5.2.1 under Stoltenberg II-regjeringen bevilget Høyre størst andel av sitt budsjett i 2009, mens bevilgningene sank med 0,26 prosent fra 2009 til 2010, etter stortingsvalget. Mellom 2006 og 2011 la FrP opp til å bruke størst andel av sitt budsjett på samferdsel i 2011. Nest størst andel av budsjettet sitt la de opp til å bruke i 2009. Det som er felles for regjeringen og de to opposisjonspartiene mellom 2009 og 2010 er at alle økte andelen av sine bevilgninger i 2009 for så å redusere den igjen i 2010. Gjennomgående fra 2006 til i dag er det FrP som bevilger størst prosent på *Samferdsel*. Høyre som opposisjonsparti bevilget bare i 2006 mindre andel enn regjeringen, mens de fra 2007 enten bevilget like stor andel som regjeringen eller litt mer.

Som vi så under kapittel 5.1.1 argumenterte Ap for at de økte bevilgningene i 2004 skulle brukes til å hjelpe næringslivet gjennom bedret infrastruktur. De kritiserte også regjeringen for at de ikke følger opp Nasjonal Transportplan. Under Stoltenberg II-regjeringen så vi at FrP kritiserte den nye regjeringen for at de ikke følger opp Nasjonal Transportplan og de argumenterte også for i Kapittel 5.2.1 for at handlingsregelen sier hva det økte handlingsrommet skal brukes på, blant annet infrastruktur. Vi så i samme kapittel at Høyre

argumenterte for at dersom bedriftene i distrikts Norge skal bli konkurransedyktige må det satses på infrastruktur. I Kapittel 2.3 ble det vist at FrP var det partiet som stilte seg kritisk til handlingsregelen. Men allikevel minner de regjeringen på handlingsregelens retningslinjer om hva pengene skal brukes til. Det er vanskelig å si om det er handlingsregelen FrP har i bakhodet når de satser mye mer enn regjeringen og Høyre på *Samferdsel*, eller om det er politikken deres som gjør at de ønsker å bruke mer penger på dette rammeområde enn de andre. FrP er i forhold til regjeringen og Høyre betydelig mer opptatt av infrastruktur.

5.3.2 Bevilgninger på Kirke, utdanning og forskning

Tabell 5.3.2 Rammeområde 17 (Kirke, utdanning og forskning), under Stoltenberg III-regjeringen i Mrd.kr og prosent.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	H i Mrd. Kr.	H i %	FrP i Mrd.Kr	FrP i %
2010	43,042	4,87	44,018	5,00	43,767	4,96
2011	45,055	4,82	45,907	4,91	45,448	4,83

Kilde: (Innst.2S (2009-2010):175, (2010-2011): 201-202). Prosenten er regnet ut ved hjelp tallene i Tabell 5.0.

Når det gjelder den sittende regjeringens prioriteringer på rammeområdet 17, *Kirke, utdanning og forskning* ser vi at det i 2010 var Høyre som bevilget størst andel av sitt budsjett til dette rammeområdet. Vi ser at de bevilget 0,13 prosent mer enn regjeringen, mens FrP bevilget 0,09 prosent mer enn regjeringen og 0,04 prosent mindre enn Høyre. Vi ser også ut fra tabellen at bevilgningene synker fra 2010 til 2011. Både regjeringen og de to partiene bruker mindre andel av sine budsjett på dette rammeområde. Regjeringen satser 0,05 prosent mindre på dette rammeområdet i 2011 enn i 2010, Høyre reduserer bevilgningene med 0,09 prosent, mens FrP reduserer bevilgningene med 0,013 prosent til Kirke, utdanning og forskning i 2011 enn i 2010.

FrP argumenterer for at realfagene i skolen må styrkes og påpeker at for at utdannings- og forskningssektoren skal bli konkurransedyktige er det nødvendig at de får de ressursene som kreves. Hovedprioriteten til FrP i utdanningspolitikken er å styrke real- og teknologifag (Innst.2 S (2010-2011):164). Partiet argumenterer også for at ”Samspillet mellom utdanning, forskning og næringsliv må styrkes” (Innst.2 S (2010-2011):165). Høyre argumenterer for at ”det er avgjørende for verdiskaping og velferd at Norge satser mer på kompetanse, høyere utdanning og forskning” (Innst.2 S (2010-2011):166). Partiet argumenterer generelt for at det er viktig at Norge blir best på kompetanse, forskning og innovasjon og at det er derfor kunnskap blir prioritert hos Høyre. Regjeringen, Høyre og FrP har litt forskjellige

prioriteringsområder innen utdanning, men det er allikevel ikke veldig stor forskjell på hvor mye de prioriterer til dette rammeområde. Selv om Høyre er det partiet som satser mest på *Kirke, utdanning og forskning* så er det ikke veldig store forskjeller.

Vi så under Bondevik II-perioden at regjeringen hadde sin største bevilgning på dette rammeområde i 2004, på 5,80 prosent. Aps bevilgning var også størst det året. Vi ser ut fra tabell 5.2.2 at under regjeringsskiftet gikk bevilgningene til rammeområde *Kirke, utdanning og forskning* opp. Da Bondevik II-regjeringen gikk av og Stoltenberg II-regjeringen tok over ble det bevilget 0,21 prosent mer i 2006 til dette rammeområde fra regjeringen enn det som var bevilget under siste året i regjering med Bondevik II-regjeringen. Høyre var en av regjeringspartiene under Bondevik II-regjeringen og som kjent gikk de etter valget i 2005 over til å være opposisjonsparti. I forhold til det de bevilget til dette område i 2005, det siste året de satt i regjering før regjeringsskifte, la de opp til å bruke 0,22 prosent mer enn Bondevik II-regjeringen gjorde i 2005. Det er nesten det samme som Stoltenberg II-regjeringen. Vi ser også ut fra Tabell 5.2.1 at mens Bondevik II-regjeringen økte bevilgningene for hvert år fra 2002-2004, og bare i 2005 reduserte de bevilgningene til dette rammeområdet, at Stoltenberg II-regjeringen reduserte bevilgningene for hvert år fra 2006-2009. Differansen mellom 2006 og 2009 for Stoltenberg II-regjeringen er på 1,09 prosent, det vil si at de i 2009 brukte 1,09 prosent mindre på *Kirke, utdanning og forskning* enn de gjorde i 2006. I motsetning til Stoltenberg II-regjeringen hadde Bondevik II-regjeringen en differanse i økning fra 2002 til 2004 på 0,69 prosent, men siden de bevilget litt mindre penger i 2005 var differansen mellom 2005 og 2002 på 0,54. Det forteller at det året Bondevik II-regjeringen gikk av hadde de bevilget over en halv prosent mer av budsjettet til dette rammeområde i forhold til 2002. Som vi kan lese ut av Tabell 5.2.2 bevilget også Høyre og FrP størst andel av sine budsjett i 2006, og deretter gikk det bare nedover, men vi kan også se at Høyre under hele Stoltenberg II-perioden bevilger mer penger enn regjeringen selv om deres bevilgninger også avtar mellom 2006 og 2009. Det som er litt spesielt å merke seg er at FrP i 2010 hadde et budsjett som var mindre enn regjeringens, for som nevnt i kapittel 5.0 brukte de mindre oljepenger enn regjeringen, men allikevel brukte de større andel av sitt budsjett på *Kirke, utdanning og forskning* enn det regjeringen gjorde. Med tanke på at de under hele Stoltenberg II-regjeringen brukte mer oljepenger enn regjeringen, og allikevel bevilget mindre til dette rammeområde, er det en ny vri at det året de bruker mindre oljepenger enn regjeringen også bevilger større andel av budsjettet sitt til dette rammeområdet. Som jeg var inne på i kapittel 5.1.2 argumenterte Bondevik II-regjeringen for at forskning og utdanning er en av de viktigste

kildene til økonomisk vekst, mens Ap er opptatt av at skolen skal være gratis. FrP derimot er opptatt av at offentlige og private utdanningsinstitusjoner bør være likestilt økonomisk. Som vi så under kapittel 2.2 argumenterte Høyreleder Erna Solberg (18.02.2011) for at det må prioriteres å investere i kunnskap, forskning og utvikling, samferdsel og vekstfremmede skatteletter fordi det fører til mer vekst enn andre investeringer. Som vi har sett tidligere er Høyre opptatt av at handlingsregelen skal følges og vi ser også at Høyre som opposisjonsparti mellom 2006 og 2011 prioriterer mer på rammeområde *Kirke, utdanning og forskning* enn det regjeringen har gjort.

5.3.3 Bevilgninger på *Næring*

Tabell 5.3.3 Bevilgninger på rammeområde 9 (Næring), under Stoltenberg III-regjeringen i Mrd.kr og prosent.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	H i Mrd. Kr.	H i %	FrP i Mrd.Kr	FrP i %
2010	5,198	0,59	4,780	0,54	5,030	0,57
2011	5,250	0,56	4,867	0,52	5,206	0,55

Kilde: (Innst.2S (2009-2010):175, (2010-2011): 201-202). Prosenten er regnet ut ved hjelp tallene i Tabell 5.0.

Under rammeområde 9 viser Tabell 5.3.3 at det er regjeringen som har størst bevilgning både i 2010 og 2011. Deretter kommer FrP og så Høyre. Vi ser at det er 0,02 prosent som skiller FrP og regjeringen og 0,05 prosent som skiller Høyre og regjeringen i 2010. Regjeringen bevilger 0,03 prosent mer til Næring i 2011 enn i 2010, Høyre bevilger 0,02 prosent mindre og FrP bevilger 0,02 prosent mindre fra i fjor til i år. Det er regjeringen som har størst reduksjon i bevilgningene til næring fra 2010 til 2011.

Ifølge Høyres medlemmer i (Innst.2 S (2009-2010):107) er den verdiskapingen som skjer i store og små bedrifter i hele Norge som er grunnlaget for velferden Norge har. Partiet ønsker derfor å gjøre arbeidsplassene i bedriftene tryggere og styrke privat eierskap. Dersom det er lønnsomt for bedriftene vil det føre til at investeringene blir større. Også FrP i (Innst.2 S (2009-2010):106) er opptatt av mindre bedrifters rammebetingelser for det er disse som ifølge partiet i fremtiden vil bidra til vekst. Høyre argumenterer for i (Innst.2 S (2010-2011):122) at ”Statsbudsjettet for 2011 viser at regjeringen også neste år vil fortsette i samme spor; med fokus på hvordan verdier skal fordeles i samfunnet, og uten en strategi for hvordan fremtidens verdier skal skapes”. Videre argumenterer de for at næringspolitikken må gjennomføres som en strategi for bærekraftig vekst. De hevder at oljeinntektene går ned og pensjonsforpliktelsene opp, næringspolitikken må derfor stimulere til verdiskaping. De

argumenterer også for at eneste måten å opprettholde velferden på i fremtiden er å styrke de bedriftene som betaler skatt.

Når vi ser på utviklingen på rammeområde *Næring* (Tabell 3.3.1, 3.3.2 og 3.3.3) ser vi først og fremst at dette er et rammeområde som gjennom hele perioden, fra 2002 til 2011 det ikke prioriteres mye på. Selv om det er snakk om flere milliarder som blir bevilget til dette rammeområde hvert år, ser vi at det hele veien er en veldig liten andel av budsjettet. Tabellene viser oss at etter innføringen av handlingsregelen ser vi at bevilgningene hele veien har ligget på under en prosent. I 2003 var bevilgningene på det laveste, og det ble bare bevilget 0,24 prosent til dette rammeområde av Bondevik II-regjeringen. Tabell 3.3.1 viser at året før var bevilgningene på sitt høyeste, men heller ikke da bevilget verken regjeringen eller opposisjonspartiet over 1 prosent. Når det gjelder regjeringens utvikling på dette rammeområde ser vi fra tabell 3.3.1 at regjeringens bevilgninger stiger fra 2003 hele veien frem til 2010, men at de går litt ned i 2011. Når vi ser samlet på Aps bevilgninger fra 2002-2005 ser vi at også deres bevilgninger synker fra 2002 til 2003 og stiger igjen etter det. Høyre har akkurat samme utvikling som regjeringen under Stoltenberg II- og III-regjeringen selv om de hele veien ligger litt under regjeringen når det gjelder hvor mye de bevilger på dette rammeområdet. FrP ligger ganske likt som regjeringen og Høyre under de to siste stortingsperiodene og det er generelt minimal forskjell på hvor stor del regjeringen og opposisjonspartiene bevilger til dette rammeområdet. Vi ser at differansen mellom 2002 og 2005 er på 0,35 prosent. Det forteller oss at Bondevik II-regjeringen bevilget 0,35 prosent mindre under deres siste budsjettår enn under deres første budsjettår i regjering. Stoltenberg II-regjeringen bevilget i perioden etter bare 0,08 prosent mer i 2009 enn i 2006, så selv om bevilgningene til Stoltenberg II-regjeringen økte under hele forrige stortingsperiode, mens Bondevik II-regjeringens bevilgninger ble redusert er det svært små forskjeller. Forskning og utvikling er et av områdene som hører hjemme under rammeområde *Næring*, og forskning og utvikling er noe som ifølge handlingsregelen kan skape økonomisk vekst over tid og bør satses på. På dette rammeområdet er det Stoltenberg-regjeringene og Ap som opposisjonsparti under Bondevik II-regjeringen som prioriterer mest, men forskjellen på hvor mye mer det er snakk om er veldig liten.

5.3.4 Bevilgninger på *Familie og forbruk*

Tabell 5.3.4 Bevilgninger på rammeområde 2 (Familie og forbruk), under Stoltenberg III-regjeringen i Mrd.kr og prosent.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	H i Mrd. Kr.	H i %	FrP i Mrd.Kr	FrP i %
2010	63,708	7,21	63,008	7,15	63,547	7,21
2011	38,796	4,15	66,516	7,11	38,740	4,12

Kilde: (Innst.2S (2009-2010):175, (2010-2011): 201-202). Prosenten er regnet ut ved hjelp tallene i Tabell 5.0.

Tabell 5.3.4 viser at det i 2010 ble bevilget 7,21 prosent av statsbudsjettet fra regjeringen til *Familie og forbruk*. Høyre bevilger 7,15 prosent av sitt budsjett og FrP 7,21 prosent av sitt budsjett, som er det samme som regjeringen. Men vi ser at det fra i fjor til i år skjer ganske store endringer. Regjeringen bevilger 3,06 prosent mindre til rammeområde *Familie og forbruk* i 2011 i forhold til 2010. Høyre bevilger bare 0,04 prosent mindre mens FrP bevilger 3,09 prosent mindre.

Regjeringspartienes medlemmer argumenterer for i (Innst.2 S (2010-2011):69) at midlene til barnehager blir lagt inn i kommunenes rammefinansiering. Kommunene får nå støtte for antall barn som er bosatt i kommunen. Kommunene må derfor seg imellom betale for hverandres tjenester. Medlemmene fra FrP argumenterer for i (Innst.2.S (2010-2011):70) at likebehandling av offentlige og private barnehager sikrer flere barnehageplasser. Ifølge FrP diskrimineres de private barnehagene slik systemet er i dag, men partiet argumenterer for at de allikevel leverer bra tilbud til sine brukere. Også Høyre argumenterer for i (Innst.2 S (2010-2011):72) at det er et problem at offentlige og private barnehager ikke er likestilt økonomisk. Høyre er videre negativ til at finansieringen av barnehagene skal legges over på kommunene fordi ifølge dem kan dette svekke barnehage tilbudet i flere kommuner. At bevilgningene til barnehage blir flyttet til rammeområde for kommunene kan forklare hvorfor det er så stor forskjell i bevilgningene fra 2010 til 2011 for regjeringen og FrP.

For å få en oversikt over bevilgningene på rammeområde *Familie og forbruk* ser vi ut fra Tabell 5.1.4, 5.2.4 og 5.3.4 for regjeringene at bevilgningen øker for hvert fra 2002 til 2008, synker i 2009 for så å øke igjen i den siste stortingsperioden. Men på grunn av at noen poster under rammeområde familie og forbruk blir flyttet synker bevilgningene mye fra regjeringens side i 2011. Bondevik II-regjeringen hadde en differanse på 1,1 prosent mellom året de gikk av og 2002. De bevilget med andre ord 1,1 prosent mer av budsjettet i 2005 til dette rammeområde enn de gjorde i 2002. Dersom vi ser på Stoltenberg II-regjeringen i forhold til

Bondevik II-regjeringen ser vi at det året Bondevik II-regjeringen gikk av bevilget de 6,84 prosent til dette rammeområde, mens siste året under det forrige stortingsvalget bevilget Stoltenberg II-regjeringen 7,19 prosent, som er 0,35 prosent mer enn i 2005. Ut fra Tabell 5.1.4 og 5.2.4 ser vi at økningen for hvert år under Stoltenberg II-regjeringen var mye mindre enn under Bondevik II-regjeringen i tillegg til at bevilgningene ble redusert fra 2008 til 2009. Gjennomgående ser vi at Høyre og FrP bevilger mindre del av sine budsjett på dette rammeområde.

Jens Stoltenberg (21.02.2011) argumenterer for at barnehagereformen er gjennomført både for å gi barna et bra barnehage tilbud, men også for å øke arbeidstilbudet. Som det ble nevnt i St.meld.nr.29 (2000-2001) er det styrket vekstevne og høyere arbeidstilbud som vil være grunnlaget for velferdstilbudet i Norge. Statsministeren argumenterer videre for i samme artikkel at det er mange utgifter på budsjettet som bidrar til økonomisk vekst og som nevnt tidligere i oppgaven argumenterer han for at listen som er lagt frem i St.meld.nr.29 (2000-2001) bare er eksempel, ikke en fullstendig liste over det som gir økonomisk vekst.

5.3.5 Bevilgninger på *Rammetilskudd til kommunene*

Tabell 5.3.5 Bevilgninger på rammeområde 19 (Rammetilskudd til kommunene), under Stoltenberg III-regjeringen i Mrd.kr og prosent.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	H i Mrd. Kr.	H i %	FrP i Mrd.Kr	FrP i %
2010	86,027	9,74	85,650	9,72	90,004	10,21
2011	131,335	14,05	102,377	10,95	134,800	14,32

Kilde: (Innst.2S (2009-2010):175, (2010-2011): 201-202). Prosenten er regnet ut ved hjelp tallene i Tabell 5.0.

I 2010 bevilget Høyre 0,02 prosent mindre enn regjeringen, mens FrP bevilget 0,47 prosent mindre enn regjeringen på *Rammetilskudd til kommunene*. Både regjeringen og de to partiene har stigende bevilgning fra 2010 til 2011. Regjeringen bevilger 4,31 prosent mer i 2011 enn i 2010, Høyre bevilger 1,23 prosent mer, mens FrP bevilger 4,11 prosent mer av sitt budsjett til rammetilskudd til kommunene. Vi ser at det er regjeringen som øker sine bevilgninger mest fra i fjor til i år, mens det er Høyre som øker bevilgningene minst.

Høyres medlemmer argumenterer for i (Innst.2 S (2010-2011):186) at de ikke støtter at barnehager og krisesentre skal legges over på rammeområdet til kommunene. I motsetning til regjeringen argumenterer Høyre for at kommunene skal beholde en del av selskapskatten og mer av egne skatteinntekter. Ifølge Høyre vil dette stimulere kommunene til å kunne legge til rette for mer verdiskaping. Videre argumenterer Høyre for at da regjeringen tok over i 2005

var utgiftene i kommunene under kontroll, men at kommunene nå sliter og at regjeringen ikke hjelper kommunene nok i den vanskelige situasjonen de er inne i nå. Partiet argumenterer også for at når en sektor som denne er i krise bør det være muligheter for å øremerke tilskudd til denne sektoren i perioden. Bakgrunnen til at Høyre bevilger betydelig mindre penger på rammetilskudd til kommunene enn regjeringen er fordi finansieringen og forskriftene ikke er på plass om hvordan disse midlene skal brukes. Ifølge Høyre bør det legges opp til en fleksibel bruk av pengene så lenge det lar seg gjøre.

Tabell 5.1.5, 5.2.5 og 5.3.5 viser at *Rammetilskudd til kommunene* blir det bevilget mye penger på. Bortsett fra i 2011, der blant annet barnehage ble flyttet over til kommunene, bevilget regjeringen mest penger i 2002. Under hele Bondevik II-regjeringen sank bevilgningene og differansen mellom 2005 og 2002 er på 5,11 prosent. Regjeringen bevilget hele 5,11 prosent mer til kommunene i 2002 enn i 2005. Utviklingen under Stoltenberg II-regjeringen gikk andre veien. Mens bevilgninger til dette rammeområde bare sank under Bondevik II-regjeringen kan vi se ut fra tabellene for rammetilskudd til kommunene at under Stoltenberg II-regjeringen var det økning for hvert år. Stoltenberg II-regjeringen bevilget 0,53 prosent mer siste året av Stoltenberg II-perioden i forhold til første året den perioden. Hvis vi tar utgangspunkt i Bondevik II-regjeringens siste år ser vi at Stoltenberg II-regjeringen bruker 1,45 prosent mer av budsjettet sitt i 2009 enn det Bondevik II-regjeringen brukte av sitt budsjett i 2005. Ap bevilget mer enn Bondevik II hvert år bortsett fra i 2005, mens Høyre og FrP la opp til å bruke mindre andel enn Stoltenberg II-regjeringen fra 2006-2009. I 2010 bevilget FrP mer enn regjeringen på dette rammeområde.

6.0 Troverdighet i finanspolitikken

NHO (2010:4) argumenterer for at for å ha en ramme for stabilitet og forutsigbarhet bør vi forholde oss til handlingsregelen. Dersom vi skal klare å ha en troverdighet til regelen må det ikke bli til at regelen lett kan brytes. Videre argumenterer de for at i 2009 og 2010 ble handlingsregelen overskredet med 84 mrd. kroner. For å beholde troverdigheten i finanspolitikken er det derfor viktig at oljepengebruken går ned når konjunktorene bedres.

I oktober 2010 ble statsbudsjettet for 2011 lagt frem. I den anledning var det flere som hadde handlingsregelen og oljepengebruke på dagsorden. 05.10.2010 skrev Frode Buanes i Bergens Tidende ”En handlingsregel vil aldri være sterkere enn den politiske viljen som ligger bak den. Finansielle regler, som den norske handlingsregelen er en myk utgave av, har som mål å legge bånd på politikerne slik at de ikke skal gi etter for press når fristelsen blir for stor” (Buanes 05.10.2010). Når vi snakker om troverdighet i finanspolitikken kan det være interessant å se på hvilke måte handlingsregelen er forpliktende for politikerne. Risa & Teigen (2003:94-95) tar opp dette spørsmålet der de argumenterer for at handlingsregelen ikke er en lov, men heller politikk som alle partiene skal følge. Videre hevder de at det som får politikerne til å følge handlingsregelen er for å passe på deres eget omdømme og dersom det brukes mer av oljepengen, kan argumentet om at regelen er fleksibel benyttes. Stoltenberg (07.11.2009) skrev kronikken ”Handlingsregelen virker” i Dagens Næringsliv der han argumenterte for at bruken av oljepengene i 2009 og 2010 er etter handlingsregelen. Han hevdet at bruken av olje og gass ikke er som bruken av andre inntekter. Videre argumenterte han for at vi bygger ned ikke-fornybare naturressurser, mens vi bygger opp pensjonsfonder. Landets formue går fra ”olje i bakken til penger i banken” (Jens Stoltenberg 07.11.2009). For å få en troverdig finanspolitikk er det også viktig at begge sider av handlingsregelen bli fulgt, og ikke bare hvor mye penger vi bruker, men også hva det prioriteres i når statsbudsjettene blir lagt frem hvert år. Det er selvfølgelig veldig viktig å passe på mengden penger vi bruker, men dersom vi skal kunne si at handlingsregelen er fulgt er det like viktig å kunne vise til at det er investert i tiltak som kan antas å gi vekst over tid, slik det ble uttalt i St.meld.nr.29 (2000-2001).

7.0 Avslutning

For å svare på oppgavens problemstilling som er *Hvilke forskjeller er det i prioriteringene på statsbudsjettene til regjeringene og opposisjonspartiene?* har jeg brukt rammeområdene *Samferdsel, Kirke, utdanning og forskning, Næring, Familie og Forbruk og Rammetilskudd til kommunene* fra B.innst.S.I for perioden 2002-2011. Den største utfordringen har vært å samle inn dataen og strukturere den, samt regne den om til prosent, slik at det er mulig å sammenligne. De tre første rammeområdene er valgt ut med bakgrunn i at da handlingsregelen ble vedtatt ble det også i (St.meld.nr.20 (2000-2001):11) sagt at handlingsrommet som gis av økt oljepengebruk skal brukes på vekstfremmede tiltak og at dette kan gjøres gjennom bedret infrastruktur og satsning på kunnskap gjennom forskning og utvikling. Det har derfor vært interessant å se på hvor mye penger som hvert år bevilges på disse rammeområdene. Rammeområde *Familie og forbruk* er valgt ut fordi barnehagene faller under dette område og barnehager har det vært store satsninger på. *Rammetilskudd til kommunene* er valgt ut fordi noe av bevilgningene til skole faller inn under dette rammeområde. For å kunne sammenligne over tid og regjeringen med opposisjonspartiene har jeg regnet bevilgningene på rammeområdene over til prosent.

Under Bondevik II-perioden er den største forskjellen på *Samferdsel* mellom regjeringen og Ap på var i 2004 der Ap prioriterte 0,16 prosent mer enn regjeringen, men at forskjellen på prioriteringer på samferdsel i den første perioden var små. Under de to neste stortingsperioden er hovedfunnet at FrP er partiet som har bevilget mest hvert år gjennom hele Stoltenberg II og Stoltenberg III-perioden. De refererte også til handlingsregelen der de påpekte at infrastruktur er en av punktene som skal bidra til økonomisk vekst. Det er ikke gitt at FrP prioriterer samferdsel på grunn av handlingsregelen, spesielt med tanke på at de ikke ønsker å forholde seg til handlingsregelen, men politikken deres kan være en av årsakene til at de er det partiet som hele veien prioriterer mest på samferdsel.

Rammeområdet *Kirke, utdanning og forskning* ble undersøkt på samme måte som *Samferdsel* ved å først undersøke bevilgningene for hver stortingsperiode og deretter sammenligne for alle tre stortingsperiodene. Under Bondevik II-regjeringen er hovedfunnene at bevilgningene på dette rammeområde var veldig like fra regjeringen og Ap og at den største forskjellen lå på bevilgningene mellom 2003 og 2004 der regjeringen økte bevilgningene med 0,32 prosent, mens Ap økte med bare 0,10 prosent. I neste stortingsperiode er det viktigste funnet under dette rammeområde at Høyre legger opp til å bevilge mest under hele perioden, mens FrP er

de som bevilger minst. Men selv om Høyre hvert år under Stoltenberg II-regjeringen bevilget mest, er forskjellen på hvor mye det er snakk om liten. I forhold til regjeringen og FrP er det Høyre som er mest opptatt av å bevilge til dette rammeområde. Høyre er et parti som vi så både er opptatt av at handlingsregelen skal følges, men de er også veldig opptatt av utdanning i politikken sin. De to faktorene sammen kan ha bidratt til at de er det partiet som prioriterer mest i forhold til Stoltenberg II-regjeringen og FrP på dette rammeområde. Også den siste stortingsperioden var det Høyre som bevilget mest. For å kunne si noe om forskjellene periodene imellom har jeg under den siste perioden sammenlignet rammeområdet på tvers av stortingsperiodene. Jeg kom frem til at forskjellen mellom Bondevik II-regjeringen og Stoltenberg II-regjeringen er at den førstnevnte regjeringen økte bevilgningene fra 2002 til 2004, og reduserte dem bare i 2005, mens Stoltenberg II-regjeringen reduserte sine bevilgninger på dette rammeområde hele veien. Bondevik II-regjeringen bevilget 0,54 prosent mer i 2005 enn de gjorde i 2002, mens Stoltenberg II-regjeringen bevilget 1,09 prosent mindre i 2009 enn i 2006. Selv om Bondevik II-regjeringen i prosent ikke bevilger mer en regjeringen (det er ikke så stor forskjell der) så er det mest interessante funnet at de hvert år økte bevilgningene, mens Stoltenberg II-regjeringen reduserte bevilgningene.

Det tredje rammeområdet jeg undersøkte i forbindelse med rammeområdene som er valgt ut på bakgrunn av handlingsregelen var *Næring*. Generelt på dette rammeområdet så vi at det hele veien bevilges under 1 prosent. Under Bondevik II-regjeringen så vi at Ap hele veien bevilget mer enn regjeringen. Stoltenberg II-regjeringen og Stoltenberg III-regjeringen var også de som i de to neste stortingsperioden bevilget størst andel av budsjettet i forhold til Høyre og FrP. Jeg kom frem til at selv om Stoltenberg-regjeringene bevilger mest i forhold til opposisjonspartiene hele veien er det en veldig liten forskjell i hvor stor andel av budsjettet dette er snakk om. Det er en forskjell på bevilgningene på dette rammeområde, men denne forskjellen er liten.

På rammeområde *Familie og forbruk* øker bevilgningene hvert år frem til 2009 fra de to regjeringene. Bondevik II-regjeringen bevilger mer enn Ap hvert år bortsett fra i 2002. Under Stoltenberg periodene er det helt frem til 2010 regjeringen som bevilger størst prosent i forhold til Høyre og FrP. Jeg kom også frem til at forskjellen er størst mellom regjeringen og FrP under Stoltenberg II-regjeringen på overnevnte rammeområde.

De viktigste funn på *Rammetilskudd til kommunene* er at under Bondevik II-regjeringen sank bevilgningene i hele perioden. Regjeringen bevilget 5,11 prosent mindre i 2005 i forhold til i

2002. Stoltenberg II-regjeringen derimot bevilget 0,53 prosent mer i 2009 enn i 2006. Det er forskjell på hvor mye regjeringen og opposisjonspartiene bevilger på dette rammeområde og i 2002 var forskjellen mellom regjeringen og opposisjonspartiet så høy som 1,66 prosent.

Som vi har sett i oppgaven er det ingen parti eller regjering som prioriterer mest på alle de utvalgte rammeområdene. Det som er et mønster på de rammeområdene jeg har valgt ut er at FrP er mest opptatt av samferdsel i forhold til Stoltenberg II-regjeringen og Høyre, og viser dette gjennom at de skiller seg litt ut fra regjeringen og Høyre på prioriteringer på rammeområde *Samferdsel*. Høyre som opposisjonsparti er de som skiller seg ut med å hele veien bevilge mest i forhold til regjeringen og FrP på utdanning under Stoltenberg regjeringene. Stoltenberg II-regjeringen bevilger mest i forhold til opposisjonspartiene nesten hele perioden på rammeområdene *Familie og forbruk* og *Rammetilskudd til kommunene*. Det er forskjell i prioriteringene i budsjettene til regjeringen og opposisjonspartiene, men forskjellene er ikke store.

På grunn av begrensning på tid og plass i oppgaven har den vært avgrenset til å se på bevilgningene til de største opposisjonspartiene i forhold til regjeringen. I videre forskning kan det også være interessant å se på bevilgningene til resten av partiene som ikke er tatt med her for å se på om det er noen forskjeller på deres bevilgninger i forhold til de andre opposisjonspartiene og regjeringen.

8.0 Litteraturliste

- Aardal, Bernt (2003). "Det første valg i et nytt årtusen". I Aardal, Bernt (red.). *Velgere i villrede. En analyse av stortingsvalget 2001*. Oslo: N.W. DAMM & SØN.
- Aardal, Bernt (2007). "Velgere på evig vandring? Hva skjedde ved stortingsvalget i 2005?" I Aardal, Bernt (red.). *Norske velgere. En studie av stortingsvalget 2005*. Oslo: N.W. DAMM & SØN.
- Ap (2002). "Arbeiderpartiets forslag til omprioriteringer på statsbudsjettet". *Upublisert notat fra Arbeiderpartiet*.
- Buanes, Frode (05.10.2010). "Svak regel, sterk vilje". *Bergens tidende*.
- B.innst.S.I (2001-2002). *Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen*. Finanskomiteen.
- B.innst.S.I (2002-2003). *Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen*. Finanskomiteen.
- B.innst.S.I (2003-2004). *Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen*. Finanskomiteen.
- B.innst.S.I (2004-2005). *Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen*. Finanskomiteen.
- B.innst.S.I (2005-2006). *Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen*. Finanskomiteen.
- B.innst.S.I (2006-2007). *Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen*. Finanskomiteen.
- B.innst.S.I (2007-2008). *Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen*. Finanskomiteen.
- B.innst.S.I (2008-2009). *Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen*. Finanskomiteen.
- Cabrales, Anton og Hauk Esther (2011). "The Quality of Political Institutions and The Course of Natural Resources". *The Economic Journal*. 121(551): 58-88.
- FrPs alternative statsbudsjett (2010). *Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett 2010*. Fremskrittspartiets stortingsgruppe.
- Frps alternative statsbudsjett (2011). *De eldre først*. Fremskrittspartiets stortingsgruppe.
- Gylfason, Thorvaldur (2001). "Natural Resources, Education and Economic Development". *European Economic Review* 45:847-859.
- Gylfason, Thorvaldur, Tryggvi Thor Herbertsoon og Gylfi Zoega (1999). "A mixed blessing. Natural Resources and Economic Growth". *Macroeconomic Dynamics* 3: 204-225.
- Gylfason, Thorvaldur (2006). "Natural Resources and Economic Growth: From Dependence to Diversification. I Broadman, Harry G, Tiiu Paas og Paul J.J Welfens (red.). *Economic Liberalization and Integration Policy Options for Eastern Europe and Russia*. Berlin: Springer.
- Hersoug, Tor (2006). "Handlingsregelen – trenger vi krittstreken"? *Horisont* 4:36-43.
- Høyres alternative statsbudsjett (2011). *Bærekraftig vekst, varig velferd*. Høyre.

Høyres alternative statsbudsjett (2010). *Høyres alternative statsbudsjett 2010*. Høyres stortingsgruppe.

Høyres alternative statsbudsjett (2007). *Høyres alternative statsbudsjett 2007: Høyre vil investere mer i morgendagens velferd og skape muligheter for alle*. Høyres stortingsgruppe.

Høyre (10.11.2008). ”Høyres alternative statsbudsjett for 2009: Trygghet og optimisme”. Hentet 01.05.2011 fra

<http://www.hoyre.no/www/aktuelt/arkiv/2008/H%C3%B8yres+alternativ+budsjett+for+2009%3A+Trygghet+og+optimisme.d25-SxlbUXe.ips>

Innst.S.nr.229 (2000-2001). *Innstilling fra finanskomiteen om retningslinjer for den økonomiske politikken*. Finanskomiteen.

Innst.2S (2009-2010). *Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen*. Finansdepartementet.

Innst.2S (2010-2011). *Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen*. Finansdepartementet.

Innst.350 S (2009-2010). *Innstilling til stortinget fra Finanskomiteen*. Finanskomiteen.

Kommunal og regionaldepartementet (08.10.2009). ”Landsoversikt – Stortingsvalget”. Hentet 29.04.2011 fra <http://www.regjeringen.no/krd/html/valg2009/bs5.html>

Meld.St.1 (2010-2011). *Nasjonalbudsjettet 2011*. Oslo: Finansdepartementet.

NHO (2010). ”Økonomisk overblikk 1/2010”. Hentet 08.01.2011 fra

<http://www.nho.no/getfile.php/bilder/RootNY/%F8konomisk%20politikk%2C%20bank%20%26%20finans/%D8konomisk%20overblikk%201%202010.pdf>

NOU 14 (2000). *Frihet med ansvar, om høgre utdanning og forskning i Norge*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Olsen, Øystein & Arent Skjæveland (2002). ”Handlingsregelen for bruk av oljeinntekter”. I Isachsen, Arne Jon (red.). *Hva gjør oljepengene med oss?* Oslo: Cappelen Akademiske forlag.

Prop. 1 S (2009-2010): *Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)*. Oslo: Finansdepartementet

Prop. 1 S (2010-2011): *Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)*. Oslo: Finansdepartementet.

Repstad, Pål (2007). *Mellom nærhet og distanse. Kvalitative metoder i samfunnsfag*. Oslo: Universitetsforlaget.

Ringdal, Kristen (2001). *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.

Risa, Olav og Kjartan M Teigen (2003). *Handlingsregelen. En optimal og troverdig strategi for bruk av petroleumsinntektene?* Bergen: Norges Handelshøyskole.

Rygghaug, Marianne (2002). "Å bringe tekster i tale-mulige metodiske innfallsvinkler til tekstanalyse i statsvitenskap". *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift* 18(4): 303-327.

Røste, Ole Bjørn (2008). *Politikk og økonomi – for statsvitere*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Solberg, Erna (18.02.2011). "Uklart fra Stoltenberg". *Dagens Næringsliv*.

Stoltenberg, Jens (07.11.2009). "Handlingsregelen virker". *Statsministerens kontor*. Hentet 25.10.2010 fra

http://www.regjeringen.no/nb/dep/smk/aktuelt/taler_og_artikler/statsministeren/statsminister_jens_stoltenberg/2009/handlingsregelen-virker.html?id=585726

Stoltenberg, Jens (21.02.2011). "Feil om pengebruken". *Dagens Næringsliv*.

SSB (2010). "Økonomisk analyse 1/2010" Hentet 24.02.2011 fra

<http://www.ssb.no/emner/08/05/10/oa/201001/oa2010-1.pdf>

SSB (2011). "Økonomisk analyse 1/2011" Hentet 24.02.2011 fra

<http://www.ssb.no/emner/08/05/10/oa/201101/oa2011-1.pdf>

St.prp. nr. 1 (2001-2002). *Statsbudsjettet medregnet folketrygden*. Finansdepartementet.

St.prp. nr. 1 (2002-2003). *Statsbudsjettet medregnet folketrygden*. Finansdepartementet.

St.prp. nr. 1 (2003-2004). *Statsbudsjettet medregnet folketrygden*. Finansdepartementet.

St.prp. nr. 1 (2004-2005). *Statsbudsjettet medregnet folketrygden*. Finansdepartementet.

St.prp. nr. 1 (2005-2006). *Statsbudsjettet*. Finansdepartementet.

St.prp. nr. 1 (2006-2007). *Statsbudsjettet*. Finansdepartementet.

St.prp. nr. 1 (2007-2008). *Statsbudsjettet*. Finansdepartementet.

St.prp. nr. 1 (2008-2009). *Statsbudsjettet 2009*. Finansdepartementet.

St.prp.nr.1 Tillegg nr.1 (2005-2006). *Om endring av St.prp.nr.1 om statsbudsjettet 2006*. Finansdepartementet.

St. meld. nr. 29 (2000-2001). *Retningslinjer for den økonomiske politikken*. Finansdepartementet.

Stortinget (2009). "Budsjettarbeidet". Hentet 23.04.2011 fra:

<http://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Arbeidet/Budsjettarbeidet/>

Thagaard, Tove (2006). *Systematikk og innlevelse*. Bergen: Fagbokforlaget.

Tjora, Aksel (2010). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Tybring-Gjedde, Christian (25.02.2011). "Krumspring om pengebruk". *Dagens Næringsliv*.

9.0 Vedlegg

Tabell 9.1 Oversikt over opposisjonspartienes oljepengebruk.

Tabellen er brukt til å regne ut totalen av utgifter i tabell 5.0 til opposisjonspartiene. Jeg har regnet det ut slik for hvert år:

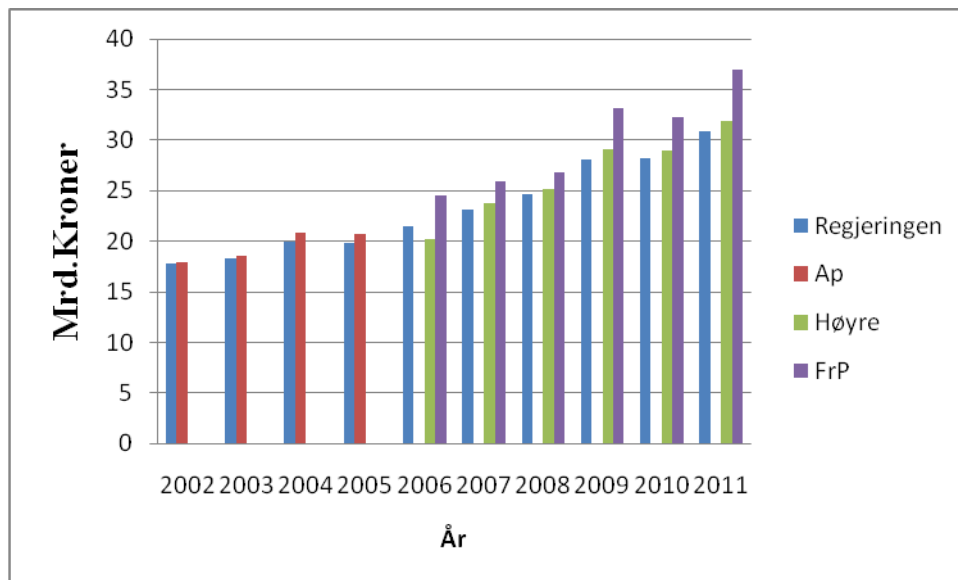
Opposisjonspartienes utgifter (totalbudsjett) = regjeringens utgifter (tabell 5.0) +/- opposisjonspartienes oljepengebruk i forhold til regjeringen (tabell 9.1).

År	Ap *	
2002	La opp til å bruke 500 mill. kroner mindre enn regjeringen.	
2003	Det strukturelle oljekorrigerte budsjettunderskuddet er likt som regjeringens.	
2004	Det strukturelle oljekorrigerte budsjettunderskuddet er likt som regjeringens.	
2005	Partiet sier ikke noe om hvor mye oljepenger de bruker i forhold til regjeringen, men sier at i løpet av noen år bør oljepengebruken være på det samme som realavkastningen. Jeg går ut ifra at budsjettet er like stort.	
	Høyre **	FrP ***
2006	Den nye regjeringen bruker like mye penger som Bondevik II-regjeringen, jeg har derfor satt Høyre og regjeringen til å ha like stort budsjett.	Oljepengebruken er 17 mrd. kroner høyere enn regjeringens.
2007	La opp til oljepengebruk som er 1,3 mrd. kroner lavere enn regjeringens.	La opp til oljepengebruken som er 23 mrd. kroner høyere enn regjeringens.
2008	La opp til oljepengebruk som er 1,6 mrd. kroner lavere enn regjeringens.	La opp til oljepengebruk som er 14,9 mrd. kroner høyere enn regjeringens.
2009	La opp til lik oljepengebruk som regjeringen	La opp til oljepengebruk som er 31,2 mrd. kroner høyere enn regjeringens.
2010	La opp til oljepengebruk på 2,3 mrd. kroner mindre enn regjeringen.	La opp til oljepengebruk som er 1,5 mrd kroner lavere enn regjeringens.
2011	Støtter regjeringens oljepengebruk. Legger derfor opp til å bruke like mye som regjeringen.	La opp til oljepengebruk som er 5,9 mrd. kroner høyere enn regjeringens.

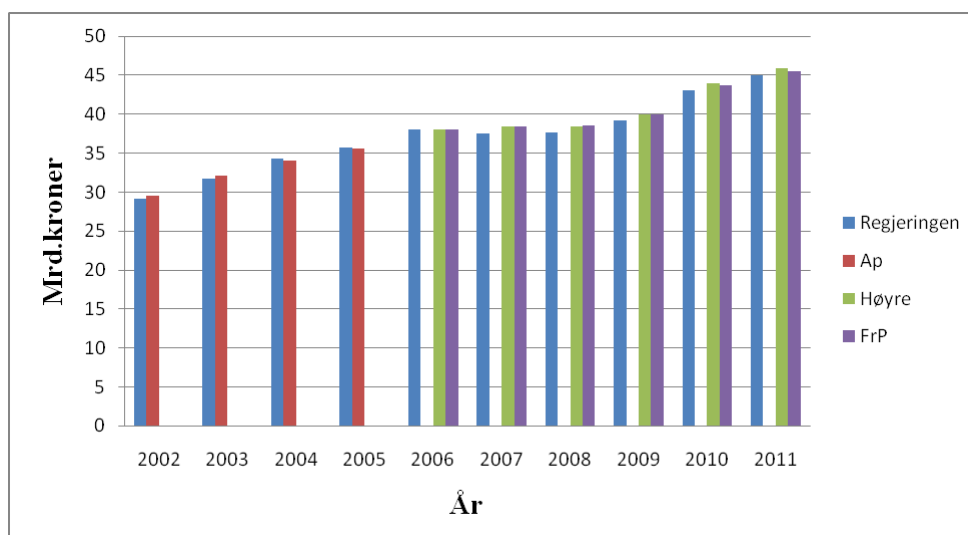
Kilde: * (Ap 2002:1), (B.innst.S.I (2002-2003):11, (2002-2004):14, (2004-2005):12). ** (St.prp.nr.1 Tillegg.nr.1 2006:7), (Høyres alternative statsbudsjett 2007:5), (B.innst.S.I (2007-2008):21), (Høyre 10.11.2008), (Høyres alternative statsbudsjett 2010:8), (Høyres alternative statsbudsjett 2011:6) .
 *** (B.innst.S.I (2005-2006):23, (2006-2007):22, (2007-2008):19, (2008-2009):22), (FrPs alternative statsbudsjett 2010:16), (FrPs alternative statsbudsjett 2011:8).

Kilde: Tallene til Figur 2-6 er hentet fra B.innst S.I (2001-2002):141, (2002-2003):162, (2003-2004):199-200, (2004-2005):195-196),(2005-2006): 101-102, (2006-2007):133, (2007-2008):134-135,(2008-2009):168),(Innst.2S (2009-2010):175, (2010-2011): 201-202).

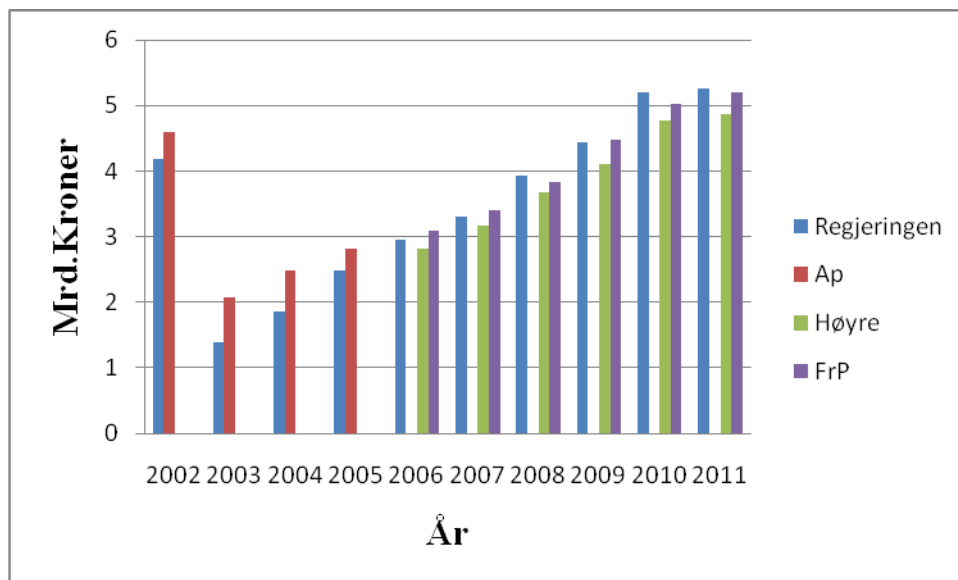
Figur 2 Oversikt over bevilgninger på rammeområde *Samferdsel* i Mrd.kr fra 2002-2011 for regjeringene, Ap, Høyre og FrP.

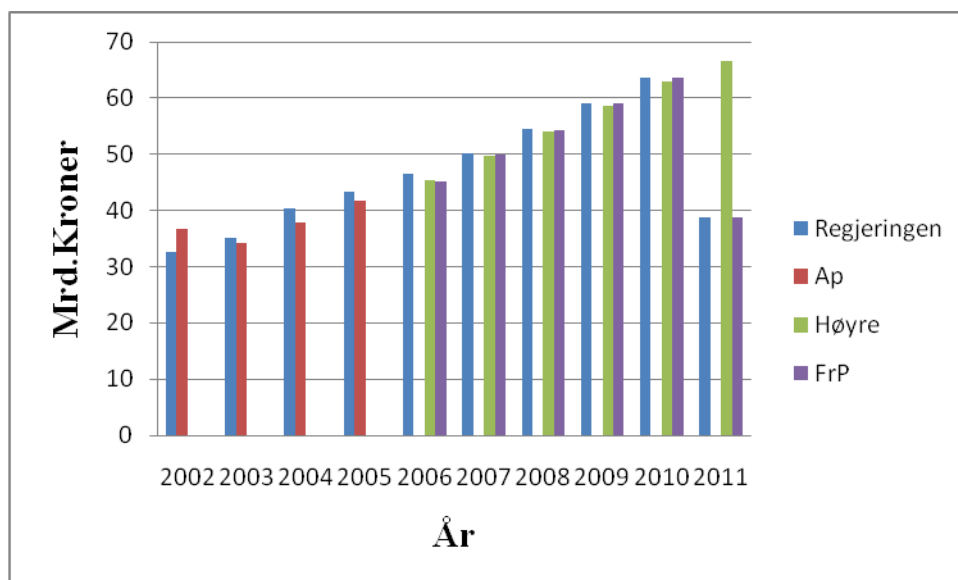
Figur 3 Oversikt over bevilgninger på rammeområde *Kirke, utdanning og forskning* i Mrd.kr fra 2002-2011 for regjeringene, Ap, Høyre og FrP.

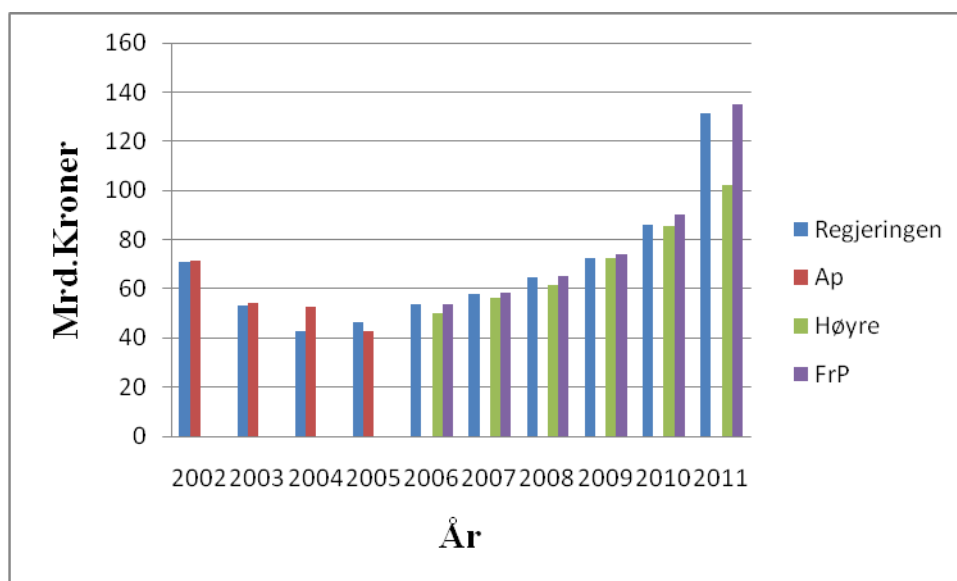
Figur 4 Oversikt over bevilgninger på rammeområde *Næring* i Mrd.kr fra 2002-2011 for regjeringene, Ap, Høyre og FrP.

Figur 5 Oversikt over bevilgninger på rammeområde *Familie og forbruk* i Mrd.kr fra 2002-2011 for regjeringene, Ap, Høyre og FrP.

Figur 6 Oversikt over bevilgninger på rammeområde *Rammetilskudd til kommunene* i Mrd.kr fra 2002-2011 for regjeringene, Ap, Høyre og FrP.

Kilde: Tallene til tabellene (9.2-9.15) er hentet fra B.innst S.I (2001-2002):141, (2002-2003):162, (2003-2004):199-200, (2004-2005):195-196),(2005-2006): 101-102, (2006-2007):133, (2007-2008):134-135,(2008-2009):168),(Innst.2S (2009-2010):175, (2010-2011): 201-202). Prosenten er regnet ut ved hjelp av tabell 5.0 i oppgaven.

Tabell 9.2 Bevilgninger på rammeområde 1 (Statsforvaltning) i Mrd.kroner og prosent i perioden 2002-2011.

	Regjeringen i Mrd Kr.	Regjeringen %	Ap i Mrd. Kr.	Ap i %		
2002	10, 218	1,80	10,319	1,82		
2003	7, 377	1,27	7,446	1,28		
2004	9, 879	1,67	9,971	1,68		
2005	10,908	1,73	10,636	1,68		
			Høyre i Mrd.Kr	H %	FrP i Mrd. Kr	FrP i %
2006	12,347	1,90	10,607	1,63	12,236	1,85
2007	11,796	1,70	11,190	1,62	11,770	1,64
2008	13,952	1,85	13,036	1,75	13,681	1,80
2009	12,657	1,54	11,580	1,41	11,311	1,33
2010	12,620	1,43	11,798	1,34	8,271	0,94
2011	4,512	0,48	3,922	0,42	0,36 1	0,003

Rammeområdene *Olje og energi, Eksportkreditt og Skatter og avgifter* er ført i minus og er ikke tatt med i oversikten her.

Tabell 9.3 Bevilgninger på rammeområde 3 (Kultur) i Mrd. kroner og prosent i perioden 2002-2011.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	Ap i Mrd. Kr.	Ap i %		
2002	2,214	0,39	2,272	0,40		
2003	2,562	0,44	2,659	0,46		
2004	3,019	0,51	3,122	0,53		
2005	3,869	0,61	4,069	0,64		
			Høyre i Mrd. Kr	H %	FrP i Mrd. Kr	FrP i %
2006	4,245	0,65	4,088	0,63	3,434	0,52
2007	4,687	0,68	4,581	0,66	3,901	0,55
2008	5,205	0,69	5,086	0,68	4,333	0,57
2009	5,884	0,72	5,757	0,70	4,942	0,58
2010	6,605	0,75	6,605	0,75	5,539	0,63
2011	7,289	0,78	7,250	0,78	6,266	0,67

Tabell 9.3 Bevilgninger på rammeområde 4 (Utenriks) i Mrd. kroner og prosent i perioden 2002-2011.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	Ap i Mrd. Kr.	Ap i %		
2002	16,126	2,83	16,131	2,84		
2003	17,066	2,94	17,094	2,95		
2004	17,644	2,98	17,669	2,98		
2005	20,026	3,17	20,008	3,17		
			Høyre i Mrd.Kr	H %	FrP i Mrd.Kr	FrP i %
2006	21,546	3,32	21,472	3,31	12,574	1,91
2007	24,680	3,56	23,372	3,38	14,634	2,04
2008	26,611	3,53	26,044	3,50	16,932	2,23
2009	30,851	3,76	30,291	3,69	19,882	2,33
2010	33,837	3,83	32,495	3,69	24,886	2,82
2011	32,895	3,52	31,815	3,40	24,712	2,63

Tabell 9.4 Bevilgninger på rammeområde 5 Justis i Mrd. kroner og prosent i perioden 2002-2011.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	Ap i Mrd. Kr.	Ap i %		
2002	10,250	1,80	10,265	1,81		
2003	10,682	1,84	10,652	1,84		
2004	11,225	1,89	11,331	1,91		
2005	11,301	1,79	11,556	1,83		
			Høyre i Mrd.Kr	H %	FrP i Mrd.Kr	FrP i %
2006	12,450	1,92	11,768	1,81	13,175	2,00
2007	13,157	1,90	13,155	1,90	14,143	1,98
2008	14,405	1,91	14,591	1,96	15,158	1,99
2009	16,047	1,95	16,246	1,98	16,973	1,99
2010	18,363	2,08	18,521	2,10	19,054	2,16
2011	20,080	2,15	20,370	2,18	20,876	2,22

Tabell 9.5 Bevilgninger på rammeområde 6 (Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid) i Mrd.kroner og prosent i perioden 2002-2011.

	Regjeringen i Mrd. Kr.	Regjeringen %	Ap i Mrd. Kr.	Ap i %		
2002	10,216	1,80	10,694	1,88		
2003	11,654	2,01	12,341	2,13		
2004	16,018	2,70	18,111	3,06		
2005	17,546	2,78	18,016	2,85		
			Høyre i Mrd.Kr	H %	FrP i Mrd.Kr	FrP i %
2006	9,322	1,44	9,118	1,40	7,442	1,13
2007	9,756	1,41	9,571	1,38	7,529	1,05
2008	9,783	1,30	9,588	1,29	7,120	0,94
2009	12,014	1,46	11,032	1,34	10,030	1,18
2010	15,816	1,79	14,609	1,66	10,556	1,20
2011	16,437	1,76	15,261	1,63	14,766	1,57

Tabell 9.6 Bevilgninger på rammeområde 7 (Dagpenger)¹⁰ i Mrd.kroner og prosent i perioden 2002-2007

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	Ap i Mrd. Kr.	Ap i %		
2002	15,087	2,65	15,074	2,65		
2003	17,014	2,94	17,406	3,00		
2004	21,344	3,60	21,215	3,58		
2005	21,828	3,45	22,243	3,52		
			Høyre i Mrd.Kr	H %	FrP i Mrd.Kr	FrP i %
2006	21,736	3,35	21,561	3,32	20,634	3,13
2007	7,214	1,04	7,125	1,02	6,277	0,88

Tabell 9.7 Bevilgninger på rammeområde 8 (Forsvar) i Mrd.kroner og prosent i perioden 2002-2011.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	Ap i Mrd. Kr.	Ap i %		
2002	27,251	4,79	27,251	4,79		
2003	29,236	5,04	29,236	5,04		
2004	29,097	4,91	29,097	4,91		
2005	29,829	4,72	29,529	4,67		
			Høyre i Mrd.Kr	H %	FrP i Mrd.Kr	FrP i %
2006	30,003	4,62	28,065	4,32	31,767	4,81
2007	30,377	4,38	30,652	4,43	31,911	4,46
2008	31,125	4,13	31,575	4,25	33,125	4,36
2009	33,080	4,03	33,580	4,09	35,165	4,12
2010	33,705	3,82	34,206	3,88	34,655	3,93
2011	34 584	3,70	36,484	3,90	35,184	3,74

¹⁰ Fra 2008 er ikke rammeområde Dagpenger lenger et eget rammeområde.

Tabell 9.8 Bevilgninger på rammeområde 10 (Fiskeri) i Mrd.kroner og prosent i perioden 2002-2011.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	Ap i Mrd. Kr.	Ap i %		
2002	0,436	0,08	0,471	0,08		
2003	0,434	0,07	0,454	0,08		
2004	0,400	0,07	0,461	0,08		
2005	0,380	0,06	0,420	0,07		
			Høyre i Mrd.Kr	H %	FrP i Mrd.Kr	FrP i %
2006	0,370	0,06	0,364	0,06	0,325	0,05
2007	0,527	0,08	0,515	0,07	0,524	0,07
2008	0,588	0,08	0,483	0,07	0,563	0,07
2009	0,707	0,09	0,702	0,09	0,501	0,06
2010	0,226	0,03	0,221	0,03	0,499	0,06
2011	0,512	0,05	5,12	0,05	0,492	0,05

Tabell 9.9 Bevilgninger på rammeområde 11 (Landbruk) i Mrd.kroner og prosent i perioden 2002-2011.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	Ap i Mrd. Kr.	Ap i %		
2002	13,279	2,33	13,583	2,39		
2003	12,905	2,23	12,938	2,23		
2004	12,867	2,17	12,967	2,19		
2005	12,438	1,97	12,438	1,97		
			Høyre i Mrd.Kr	H %	FrP i Mrd.Kr	FrP i %
2006	12,544	1,93	12,443	1,92	7,948	1,20
2007	12,668	1,83	10,829	1,57	6,851	0,96
2008	13,115	1,74	11,206	1,51	6,900	0,91
2009	13,695	1,67	11,665	1,42	7,388	0,87
2010	14,301	1,62	12,155	1,38	8,136	0,92
2011	14,759	1,58	12,624	1,35	8,338	0,89

Tabell 9.10 Bevilgninger på rammeområde 13 (Miljø) i Mrd.kroner og prosent i perioden 2002-2011.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	Ap i Mrd. Kr.	Ap i %		
2002	2,593	0,46	2,596	0,46		
2003	2,507	0,43	2,527	0,44		
2004	2,347	0,40	2,389	0,40		
2005	2,392	0,38	2,523	0,40		
			Høyre i Mrd.Kr	H %	FrP i Mrd.Kr	FrP i %
2006	2,779	0,43	2,743	0,42	2,307	0,35
2007	2,757	0,40	2,734	0,40	2,392	0,33
2008	3,055	0,41	3,040	0,41	3,066	0,40
2009	3,652	0,44	3,528	0,43	3,441	0,40
2010	4,084	0,46	3,917	0,44	3,836	0,44
2011	3,338	0,36	3,240	0,35	3,100	0,33

Tabell 9.11 Bevilgninger på rammeområde 15 (Arbeid og sosial) i Mrd. kroner og prosent i perioden 2002-2011.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	Ap i Mrd. Kr.	Ap i %		
2002	56,921	10,01	56,712	9,98		
2003	167,656	28,93	167,787	28,95		
2004	179,446	30,28	179,367	30,26		
2005	188,289	29,80	187,218	29,63		
			Høyre i Mrd.Kr	H %	FrP i Mrd.Kr	FrP i %
2006	198,179	30,54	197,498	30,43	198,675	30,10
2007	225,400	32,53	225,107	32,55	226,469	31,63
2008	244,505	32,42	244,316	32,86	243,684	32,06
2009	262,061	31,92	261,737	31,87	261,137	30,63
2010	293,149	33,20	292,648	33,23	284,986	32,33
2011	317,465	33,95	317,073	33,91	313,891	33,35

Tabell 9.12 Bevilgninger på rammeområde 14 (Stortinget) i Mrd.kroner og prosent i perioden 2002-2011.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	Ap i Mrd. Kr.	Ap i %		
2002	0,882	0,16	0,882	0,16		
2003	1,058	0,18	1,098	0,19		
2004	1,275	0,22	1,288	0,22		
2005	1,179	0,19	1,179	0,19		
			Høyre i Mrd.Kr	H %	FrP i Mrd.Kr	FrP i %
2006	1,288	0,20	1,241	0,19	1,288	0,20
2007	1,361	0,20	1,321	0,19	1,361	0,19
2008	1,480	0,20	1,415	0,19	1,464	0,19
2009	1,495	0,18	1,465	0,18	1,465	0,17
2010	1,598	0,18	1,568	0,18	1,568	0,18
2011	1,656	0,18	1,611	0,17	1,626	0,17

Tabell 9.13 Bevilgninger på rammeområde 16 (Helse) i Mrd.kroner og prosent i perioden 2002-2011.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjeringen %	Ap i Mrd. Kr.	Ap i %		
2002	170,028	29,89	170,712	30,03		
2003	78,218	13,50	78,662	13,57		
2004	84,982	14,34	86,167	14,54		
2005	93,470	14,79	93,470	14,79		
			Høyre i Mrd.Kr	H %	FrP i Mrd.Kr	FrP i %
2006	99,603	15,35	98,968	15,25	101,531	15,38
2007	106,163	15,32	106,888	15,46	109,068	15,24
2008	114,471	15,18	114,996	15,47	116,378	15,31
2009	128,979	15,70	129,209	15,73	134,481	15,77
2010	127,190	14,40	127,330	14,46	130,900	14,85
2011	131,851	14,10	132,076	14,12	135,120	14,36

Tabell 9.14 Bevilgninger på rammeområde 20 (Ymse utgifter) i Mrd.kroner og prosent i perioden 2002-2011.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjer ingen %	Ap i Mrd. Kr.	Ap i %		
2002	6,715	1,18	6,609	1,16		
2003	6,295	1,09	5,749	0,99		
2004	7,016	1,18	6,985	1,18		
2005	8,746	1,38	6,257	0,99		
			Høyre i Mrd.Kr	H %	FrP i Mrd.Kr	FrP i %
2006	5,381	0,83	5,149	0,79	5,381	0,82
2007	9,727	1,40	8,785	1,27	9,727	1,36
2008	10,830	1,44	10,180	1,37	10,830	1,43
2009	12,652	1,54	11,852	1,44	12,748	1,50
2010	11,481	1,30	11,032	1,25	11,481	1,30
2011	9,823	1,05	8,878	0,95	9,823	1,04

Tabell 9.15 Bevilgninger på rammeområde 22 (Finansadministrasjon) i Mrd.kroner og prosent i perioden 2002-2011.

	Regjeringen i Mrd.Kr.	Regjer ingen %	Ap i Mrd. Kr.	Ap i %		
2002	8,131	1,43	8,151	1,43		
2003	18,000	3,11	18,032	3,11		
2004	29,393	4,96	21,764	3,67		
2005	29,032	4,60	29,158	4,62		
			Høyre i Mrd.Kr	H %	FrP i Mrd.Kr	FrP i %
2006	28,132	4,33	33,532	5,17	27,701	4,20
2007	24,068	3,47	24,014	3,47	23,221	3,24
2008	23,030	3,05	22,896	3,08	21,844	2,87
2009	29,011	3,53	28,921	3,52	24,416	3,33
2010	32,739	3,48	30,786	3,50	29,484	3,34
2011	32,521	3,48	32,486	3,47	31,579	3,36